Gemeente Bergen op Zoom

Aan de gemeenteraad van de
Gemeente Bergen op Zoom
T.a.v. leden van de raad en burgerleden
p/a Griffie Bergen op Zoom,
brief gepubliceerd via RaadsInformatieSysteem

27 JAN. 2022

Uw kenmerk		Ons kenmerk	U22-000282	Datum	
Uw brief		Beh. door		Doorkiesnr.	
Onderwerp:	Bestuurlijke reactie bij Boardletter inclusief stand van zaken opvolging aanbevelingen accountantsverslag 2020 en interim-controle 2021.	Cluster	Control & Audits	Bijlage(n)	1

Beste leden en burgerleden,

In de auditcommissie-plus van 18 oktober jl. is met u de afspraak gemaakt om 2 keer per jaar te rapporteren over de voortgang van de aanbevelingen zoals deze door de accountant zijn gedaan naar aanleiding van de interim-controle en de jaarrekeningcontrole. Met deze brief geven wij invulling aan deze afspraak. Daarnaast geven wij u in deze brief onze bestuurlijke reactie op de boardletter 2021 welke door de accountant aan u is aangeboden.

Waar staan we nu, wat is het beeld uit de boardletter?
Tijdens de interimcontrole is, ten aanzien van de openstaande aanbevelingen, door de accountant vastgesteld dat 2 eerdere aanbeveling is afgerond en de overige "onder handen" zijn. Daarnaast is één aanbeveling gesplitst omdat 1 onderdeel hiervan is opgelost en er nog 1 onderdeel resteert (als nieuwe aanbeveling-WMO). Het algehele beeld is dat de interne beheersing verder verbeterd is. Wel is er nog een aantal aanbevelingen gedaan waardoor de interne controles nog efficiënter uitgevoerd zouden kunnen worden. De aanbevelingen die betrekking hebben op de totstandkoming van de jaarrekening blijven staan.

Van een aantal aanbevelingen is geconcludeerd dat deze technisch -nog- niet kunnen worden opgelost maar dat, onder meer, door het uitvoeren van fysieke, aanvullende interne controles eventuele risico's ondervangen worden. De accountant heeft aangegeven dat de aanbevelingen wel blijven staan; het gaat hier om wijzigen crediteurstamgegevens en controle memoriaalboekingen. In de rapportage van oktober jl. is de organisatie ervanuit gegaan dat door de "work-around" de aanbeveling zou zijn opgelost.

Wat betreft de status van de interne beheersing ten aanzien van de IT is door de accountant vastgesteld dat deze ongewijzigd zijn. In onze rapportage van oktober hadden wij de verwachting dat de aanbevelingen zouden zijn opgelost. Mede als gevolg van extra werkzaamheden in het kader van de uittreding uit ICT-WBW en het besluit tot aanschaffen van een nieuw financieel pakket heeft opvolging nog niet plaatsgevonden. De aanbevelingen blijven dan ook staan.

De adviezen van BakerTilly -op verzoek van uw raad- met betrekking tot het nieuw aan te schaffen financieel pakket, zijn opgenomen in het Programma van Eisen. Hierbij wordt wel opgemerkt dat de leverancier de functionaliteiten kan aanbieden maar dat het aan de gemeente is de eigen processen hierop in te richten (en daarmee de aanbevelingen op te volgen). De planning voorziet erin dat dit nieuwe pakket per 1 januari 2023 operationeel zal zijn.

Jacob Obrechtlaan 4
4611 AR Bergen op Zoom
Contact: www.bergenopzoom.nl

Postbus 35
4600 AA Bergen op Zoom
I www.bergenopzoom.nl

T 140164
F (0164) 24 53 56
KvK 20169091

B nv BNG rek. nr. 28.50.00.942
B IBAN: NL41BNGH 0285000942
B BIC: BNGHNL2G

Bergen op Zoom, gemeente op de Brabantse Wal

Ook is door BakerTilly geconcludeerd dat de organisatie in voldoende mate is voorbereid op de komst van de rechtmatigheidsmededeling. De invoeringsdatum van deze rechtmatigheidsmededeling is overigens nog steeds onzeker.

Tot slot is een aantal aandachtspunten met het oog op de jaarrekeningcontrole benoemd, te weten de tussenrekeningen Participatiewet, de naleving van de aanbestedingsregels, de voorzieningen alsmede de grondexploitaties.

Conclusie
We zijn tevreden met het oordeel over de interne beheersing, zoals dat door de accountant in de boardletter is gegeven. De inspanningen die de afgelopen periode, door de organisatie, zijn verricht hebben hun vruchten afgeworpen. We zijn weer een stapje verder in het nog meer "in control" komen, maar beseffen dat met name de interne kwaliteit verbeterd kan en moet worden.

Met de accountant hebben wij vastgesteld dat alle aanbevelingen, voor zover dat technisch mogelijk is, "onder handen" zijn. Echter, zelf hadden wij, ten aanzien van de interne beheersing met betrekking tot de IT, meer vooruitgang willen laten zien. We moeten concluderen dat het oplossen c.q. opvolgen van de aanbevelingen -meer- tijd kost. Zodra de overgang naar de nieuwe ICT-aanbieder is afgerond, eerste halfjaar 2022, worden de aanbevelingen opgepakt.

De belangrijkste aandachtspunten voor de jaarrekeningcontrole zijn door de organisatie zelf ook geconstateerd. Waar het gaat om de tussenrekeningen Participatiewet en de naleving van de aanbestedingsregels vragen deze onderwerpen extra aandacht van de organisatie om te voorkomen dat de controle vertraging oploopt maar ook omdat één en ander mogelijk effect heeft op het oordeel van de accountant. Wij onderkennen deze punten en zullen hier nadrukkelijk op sturen.

Hoewel we tevreden zijn met het oordeel dat de organisatie in voldoende mate voorbereid is op de invoering van de rechtmatigheidsmededeling en met de conclusie dat onze interne beheersing op orde is, zien wij nog voldoende verbeterpunten om de controlepiramide te verbeteren. Met name waar het gaat om het inrichten van de eerste- en tweedelijnscontroles waardoor de organisatie nog meer "in control" komt. Dit onderdeel maakt deel uit van de verdere doorontwikkeling van de organisatie. Bij dit laatste hoort ook zeker het voortzetten van de noodzakelijke kwaliteitsverbetering.

Mocht u over deze brief nog vragen of opmerkingen hebben dan kunt u contact opnemen met de heer Vons, concerncontroller, bereikbaar via telefoonnummer 0164-277134.

Met vriendelijke groet,

het college van burgemeester en wethouders van Bergen op Zoom,

secretaris,

[redacted]

Dhr. mr. drs. ing. M. van Vliet

burgemeester,

[redacted]

Dhr. dr. F.A. Petter

Bijlage 1: Totaaloverzicht openstaande actiepunten 2021

nr	Bevinding	Jaar van constatering	Prioriteit	Status	Opgelost voor JRR 2021	Cluster	CT-lid
1	Logische toegangsbeveiliging tot het netwerk	2016	Gemiddeld	Niet gewijzigd, vanwege technische afhankelijkheid systeem	Nee	I&P	JR
	De gemeente heeft een wachtwoordbeleid ingesteld waarin is opgenomen dat voor het netwerk een maximale geldigheidsduur van 180 dagen wordt afgedwongen. Aangezien meerdere applicaties gebruik maken van Single Sign On, geldt voor deze applicaties dat het wachtwoord van het netwerk tevens de toegang tot de applicatie is. Van een aantal accounts verloopt het wachtwoord niet. De accountant adviseert om de kwaliteit van de uitvoering van de ICT-beheerprocessen te blijven bewaken. Zij beveelt aan dat alle gebruikersaccounts en beheeraccounts dienen te voldoen aan de algemene wachtwoordpolicy zoals deze binnen het netwerk is ingericht. Daarmee dienen alle accounts te voldoen aan de ingestelde geldigheidsduur. Wij hebben begrepen dat het niet mogelijk is om te analyseren bij welke accounts wel voldoende complexe wachtwoorden gebruikt worden en de wachtwoorden die gedurende het jaar gewijzigd zijn. De gemeente is voornemens dit mee te nemen bij de implementatie van de toekomstige applicatie. We hebben de accounts, die het betreft in beeld en hebben hier de volgende acties aan verbonden. 1. Accounts waar onterecht het wachtwoord van niet verliep, zijn inmiddels aangepast zodat zij vallen onder het algemene beleid; 2. Accounts die niet meer gebruikt worden, worden verwijderd. 3. Accounts waar het functioneel niet gewenst is om deze op te nemen in het beleid (denk aan accounts ten behoeve van geautomatiseerde processen) worden opgenomen in het uitzonderingsregister op het informatiebeveiligingsbeleid. Hierin wordt opgenomen wat de achtergrond van deze uitzondering is en wie het risico draagt. Daarnaast worden er mitigerende maatregelen op deze accounts getroffen om het risico te beperken. Gezien het besluit tot het uittreden bij ICT WBW is deze bevinding niet opgevolgd.						
2	Wachtwoord vereisten Decade	2016	Gemiddeld	Niet gewijzigd, vanwege technische afhankelijkheid systeem	Nee	I&P	JR
	Voor de applicatie Decade is vastgesteld dat de wachtwoordpolicy voor deze applicatie geen restricties kent, anders dan dat het wachtwoord moet bestaan uit één karakter. De organisatie maakt gebruik van digitale autorisaties (bijvoorbeeld de autorisatie van inkoopfacturen) in bovenstaande applicatie. Om die reden is het van belang om de authenticiteit van de gebruiker te kunnen vaststellen. Voor de jaarrekeningcontrole zal de accountant aanvullende deelwaarnemingen uitvoeren om de betrouwbaarheid van de transacties vast te stellen. Het voornemen was dat er in 2021 een update plaats zou vinden waarbij wachtwoord vereisten ingesteld worden. Uit de testfase blijkt dat Single Sign On zorgt voor te veel performance verlies laat zen niet geïmplementeerd kan worden. Tot de implementatie van een nieuw financieel systeem wordt dit ondervangen met extra controles gedurende het jaar tijdens de interim en jaarrekening controle. Gezien het voornemen tot het aanschaffen van een nieuw financieel systeem is deze bevinding niet opgevolgd.						
nr	Bevinding	Jaar van constatering	Prioriteit	Status	Opgelost voor JRR 2021	Cluster	CT-lid

3	Logische toegangsbeveiliging: Rechten applicatiebeheerders	2016	Gemiddeld	Niet gewijzigd, vanwege technische afhankelijkheid systeem	Nee	I&P	JR
	Ten aanzien van de applicatie Decade is er een groep applicatiebeheerders en een groep functioneel beheerders. Deze groepen hebben accounts met hele hoge rechten. Dit is niet gewenst. We zijn bewust van het risico van het gebruik van het systeemaccount in Decade. Technisch is het onmogelijk om dit account alleen bij calamiteiten te gebruiken. In 2022 wordt er gestart met de aanbesteding van een nieuw financieel pakket. Daarin zal informatiebeveiliging als onderdeel opgenomen worden in het programma van eisen. Daarnaast is het wachtwoord van het systeemaccount alleen beschikbaar bij de applicatiebeheerder en diens vervanger, en is opgeslagen in een password kluis van de beheerders. Dit account wordt ook alleen gebruikt, wanneer de leverancier deze nodig heeft voor onderhoudswerk aan de applicatie. Gezien het voornemen tot het aanschaffen van een nieuw financieel systeem en het uittreden bij ICT WBW kan deze bevinding niet helemaal worden opgevolgd.						
4	Wijzigingsbeheer	2016	Gemiddeld	Niet gewijzigd, vanwege technische afhankelijkheid systeem	Nee	I&P	JR
	Ten aanzien van het wijzigings-beheerproces wordt gebruik gemaakt van de workflow in Topdesk, maar nog niet alle wijzigingen en acceptaties van wijzigingen vastlegt in Topdesk. Begin 2021 is het GEMCAB binnen Bergen op Zoom gestart. Deze Change Advisory Board (een samenstelling van beheerders en iAdviseurs) behandelt de ingediende (niet-standaard) wijzigingen bedoeld voor afhandeling bij ICTWBW. De wijziging wordt vastgelegd, bijgewerkt en afgehandeld binnen TOPdesk. Op deze manier is het duidelijk welke wijzigingen zijn ingediend en afgehandeld (en dus geaccepteerd). Niet-standaard wijzigingen kunnen alleen ingediend worden door de (applicatie) beheerders en/of iAdviseurs. Ook de standaard wijzigingen zullen worden geregistreerd in TOPdesk en ingediend bij ICTWBW, maar behoeven geen goedkeuring van het GEMCAP (dit betreffen eenvoudige wijzigingen). Deze werkwijze is nog niet volledig geïmplementeerd. Gezien het besluit tot het uitreden bij ICT WBW is deze bevinding niet opgevolgd.						

nr	Bevinding	Jaar van constatering	Prioriteit	Status	Opgelost voor JRR 2021	Cluster	CT-lid
5	Wijziging crediteuren stam-gegevens	2019	Laag	Afgerond zie onderaan	Ja	I&P	JR
6	Afgeven beschikkingen WMO en Jeugd	2019	Gemiddeld	Afgerond zie onderaan	Ja	USD, WMO &Jeugd	GB
7	Aansluiting vastgoedadministratie naar kadaster	2019, 2020	Laag	Afgerond, zie onderaan	Ja	FP&O	JR
8	Handmatige betalingen	2019	Laag	Afgerond bij jaarrekening 2020, zie onderaan	Ja	FP&O	JR

9	Controle memoriaalboekingen	2019	Gemiddeld	Afgerond, definitieve implementatie bij nieuw financieel systeem	Ja	FP&O	JR
	Bij de controle van de memoriaalboekingen is geconstateerd dat er geen functiescheiding aanwezig is tussen het opstellen en goedkeuren van memoriaalboekingen. Het aanbrengen van deze functiescheiding is vereist. Deze controle kan zichtbaar worden gemaakt door middel van een paraaf op de memoriaalboeking, of bij aanschaf van een nieuw financieel systeem geautomatiseerd. Functiescheiding kan op dit moment niet via het systeem worden afgedwongen. Bij de vervanging van Decade wordt bekeken of dit meegenomen kan worden in het programma van eisen. In de tussentijd ondervangen we dit met handmatige controles. Het akkoord van de budgethouder wordt fysiek vastgelegd en gecontroleerd, van deze afspraak wordt in principe alleen afgeweken bij administratieve overboekingen. Vanaf het jaar 2021 is dit standaard werkwijze geworden. We hebben hier een interne controle op uitgevoerd die door de accountant bij de interim controle is getoetst. De toetsing is toereikend gebleken en de aanbeveling wordt voor nu als afgerond beschouwd. Definitieve afronding kan plaatsvinden na technische implementatie bij aanschaf van een nieuw financieel systeem, dat ingaande het boekjaar 2023 operationeel moet zijn.						
10	Archivering prestatielevering	2018	Gemiddeld	Actie ondernomen nog niet afgerond	Nee	FP&O	JR
	Op dit moment wordt niet via het financieel systeem voorzien in de onderbouwing van de prestatielevering. De vastlegging (door middel van een pakbon, termijnstaat et.) van de prestatielevering wordt daarmee niet afgedwongen in het financiële pakket en vastgelegd. Bij de vervanging van Decade wordt bekeken of dit meegenomen kan worden in het programma van eisen. In de tussentijd ondervangen we dit met handmatige controles. De accountant zal aanvullende gegevensgerichte steekproeven uitzetten en vaststellen of de prestaties zijn geleverd.						
nr	**Bevinding**	**Jaar van constatering**	**Prioriteit**	**Status**	**Opgelost voor JRR 2021**	**Cluster**	**CT-lid**
11	Verplichtingenadministratie	2019	Gemiddeld	Actie ondernomen nog niet afgerond	Nee	FP&O	JR
	De gemeente heeft geen verplichtingenadministratie die digitaal gerelateerd, gekoppeld is, met de geldende regels van inkoppen en aanbestedingen. Bij de vervanging van Decade wordt bekeken of dit meegenomen kan worden in het programma van eisen. Streven is om met het nieuwe systeem dit punt echt te borgen en een verplichtingenadministratie op te zetten waarbij digitaal de gehanteerde inkoopprocedure als stappenplan wordt vastgelegd (omvang in tijd en bedrag alsmede de gevolgde procedure). De accountant zal een voortgezette controle uitvoeren om vast te stellen of de verplichtingen 2021 opgenomen zijn als 'kortlopende schuld'. In 2021 is de inkoopstartmelding geïntroduceerd, bij de interim controle zal een analyse worden uitgevoerd naar de werking hiervan in relatie tot de verplichtingenadministratie. Afhankelijk van de uitkomsten kan dit betekenen dat in de toekomst in 2022 de algehele controle van alle inkopen en aanbestedingen achterwege kan blijven, of zich kan richten op de risico onderwerpen. Voor de jaarrekeningcontrole 2021 betekent dit nog een algehele controle van alle inkopen en aanbestedingen boven een bepaald bedrag, op aanbestedingsrechtmatigheid, vanwege introductie van de inkoopstart melding in het lopende jaar 2021.						
12	Volledigheid subsidieregister	2019	Gemiddeld	Actie ondernomen nog niet afgerond	Ja	VHT/ W&R	CvD

	De gemeente beschikt niet over een subsidie register waarin alle subsidies opgenomen zijn. Het grootste deel van de subsidies is opgenomen in het zaaksysteem. Risico is dat de gemeente subsidies niet cf. voorwaarden subsidie verordening verstrekt omdat geen toetsing wordt uitgevoerd. De aanpak om te komen tot een volledig subsidieregister is aan het cluster VHT toegewezen en heeft een relatie met de businesscase Subsidies uit het focusakkoord. Voor de jaarrekeningcontrole vraagt de accountant om vanuit de exploitatielasten te analyseren of er nog andere subsidieverstrekkingen verantwoord zijn in de jaarrekening. Zij verzoekt deze subsidies tevens in de Interne controle te betrekken. In het kader van diverse Lean Six Sigma projecten binnen de gemeente, is ook het subsidieproces tegen het licht gehouden. Dit project is in eerste instantie gericht op het terugbrengen en monitoren van de doorlooptijden binnen het subsidieproces. Er is ook een subsidieregister ontwikkeld dat hiervoor gebruikt kan worden. Dit subsidieregister is een goede aanzet maar zal nog niet aan alle kwaliteitseisen voldoen (met name zichtbare aansluiting met Decade) die de accountant hieraan stelt. De opdracht tot het vervolmaken van het subsidieregister dient nog in de organisatie te worden weggezet. Overigens wordt er nu ook al een register bijgehouden, maar is dit is handmatig (Excel).						
13	Uitvoeren kwaliteitscontroles	2021	Gemiddeld	Nieuwe aanbeveling	Nee	USD, WMO &Jeugd	GB
	De accountant constateer dat er geen kwaliteitscontroles (2e lijn) uitgevoerd zijn op de toekenningen en declaraties van de WMO uitgaven. Vanwege personele wisselingen is ervoor gekozen om de kwaliteitsmedewerker in te zetten in het primaire proces. De accountant adviseert een kwaliteitscontrole uit te voeren en een heldere scheiding te maken tussen controles in het primaire proces en (kwaliteits) controles achteraf. De accountant heeft de aanbeveling gedaan in het licht van het niet invoeren van het vier-ogen-principe. De organisatie voert de controles (weer) in per 1/1/2022.						
nr	**Bevinding**	**Jaar van constatering**	**Prioriteit**	**Status afgerond**	**Opgelost**	**Cluster**	**CT-lid**
Afgeronde aanbevelingen , op een rij							
5	Wijzigingen Crediteurenstamgegevens	2019	Gemiddeld	Afgerond, definitieve implementatie met nieuw financieel systeem	Ja	FP&O	JR
	Vanaf september 2020 vindt controle op de doorgevoerde mutaties door een tweede functionaris (vier-ogen-principe) plaats, ondanks deze controle blijft het risico op het verlies van geldmiddelen bestaan. Om dit te beperken worden tevens aanvullende controles ingevoerd op de betalingen. Dit heeft niet tot onrechtmatigheden geleid. De aanbeveling om deze wijzigingen af te dwingen in het systeem blijft staan. Een definitieve oplossing is mogelijk bij vervanging van de financiële applicatie Decade, vandaar dat de aanbeveling als 'afgehandeld' op het overzicht blijft staan.						
6	Afgeven beschikkingen WMO en Jeugd	2019	Gemiddeld	Afgerond	Ja	USD, WMO &Jeugd	GB
	Binnen Suites wordt niet afgedwongen dat een beschikking door een tweede persoon wordt getoetst. De gemeente heeft ervoor gekozen geen controle af te dwingen in het systeem, maar een uitgebreide 2e lijnscontrole uit te voeren. Wij onderschrijven het opstellen van een controleplan en adviseren u om deze interne 'controle-strategie' verder te ontwikkelen en daarbij rekening te houden met de komende eisen inzake de rechtmatigheidsmededeling. De aanbeveling is afgerond. Jeugd : vanaf 2021 is het vier-ogen-principe versterkt. Dit heeft plaatsgevonden door de procesafspraken aan te scherpen, de eisen aan de dossiervorming te verhogen (de wijze waarop is nu dwingend voorgeschreven en er is sprake van een vast format) daarnaast vindt hierop kwaliteitscontrole plaats. WMO: voor WMO is het niet mogelijk gebleken doelmatig het vier-ogen-principe mogelijk te maken. De gevolgen van invoering zouden zijn dat er minder capaciteit beschikbaar is om aanvragen tijdig af te handelen. Gezien de achterstanden die in 2021 zijn opgetreden en de problemen die de organisatie ervaart bij het aantrekken van gekwalificeerde medewerkers is er tijdelijk voor gekozen de kwaliteitsmedewerker in te zetten in het primaire proces (ten behoeve van het toetsen van besluiten van nieuwe/tijdelijke						

	medewerkers). De organisatie heeft besloten vanaf 1/1/22 extra zekerheid te verkrijgen over de afhandeling van het WMO-proces door een risicogerichte interne/kwaliteitscontrole in te stellen en af te zien van de invoering van het vier-ogen-principe.						
7	Aansluiting vastgoedadministratie naar kadaster	2019, 2020	Laag	Afgerond	Ja	W&L	CvD
	Er is momenteel geen aansluiting met het vastgoedregister en het kadaster. De accountant adviseert om een analyse uit te voeren tussen de kadaster en de activa staat om volledigheid zekerheid te halen. De controle volstaat voor een vijfjaarlijkse uitvoering. Deze werkwijze wordt opgenomen in het proces, de aansluiting heeft voor het eerst plaatsgevonden in de zomerperiode van 2021. Hieruit zijn geen bijzonderheden gekomen. Aansluiting is nu compleet en deze analyse zal periodiek worden uitgevoerd. De aanbeveling is hiermee afgerond maar de accountant adviseert wel om (indien mogelijk) de analyse te vereenvoudigen.						
8	Handmatige betalingen (reeds afgerond)	2019	Laag	Afgerond, bij jaarrekening 2020	Ja	FP&O	JR

Overige aanbevelingen jaarstukken 2020							
nr	**Bevinding**	**Jaar van constatering**	**Prioriteit**	**Status**	**Opgelost voor JRR 2021**	**Cluster**	**CT-lid**
Financiën en bedrijfsvoering							
1	Proces van totstandkoming jaarstukken	2020	Hoog	Actie ondernomen nog niet afgerond	Ja	FP&O	JR
	De accountant constateert dat de interne procedures met betrekking tot het afsluiten van de administratie en het opstellen en onderbouwen van de jaarrekening verbeterd kunnen worden. Tijdens de controle van deze jaarrekening heeft de accountant een aanzienlijk aantal fouten en bevindingen geconstateerd. Alhoewel de bevindingen op diverse posten en processen toezien, constateert zij wel dat veel bevindingen terug te herleiden zijn naar het afsluitproces bij het opstellen van de jaarrekening. Bij het opstellen van de jaarrekening (of bij het opstellen van tussentijdse cijfers) wordt te weinig gekeken naar de juistheid en de volledigheid van deze posten. De druk op financiën was het afgelopen jaar hoog, maar deze krijgt nu wel de aandacht die het verdient, ook het Plan van Aanpak Vernieuwen en Verbeteren van de Organisatie: Bergen op Zoom dat ben jij! draagt ook daar aan bij. Daar is speciale aandacht voor de financiële functie. Onderdeel van het plan van aanpak is een verbeterplan financiën. Dit plan zal in oktober vorm krijgen waarna er binnen financiën vanaf september extra capaciteit voor vrij gemaakt is om in aanloop naar de jaarrekening de belangrijkste punten op te pakken. Niet alleen vanuit financiën maar ook in samenwerking met de verschillende resultaatgebieden. Deze extra aandacht en capaciteit moet ertoe leiden dat het proces van totstandkoming soepeler gaat verlopen eind 2021 en begin 2022.						
2	Afgrenzing baten en lasten (overlopende posten)	2020	Gemiddeld	Geen actie ondernomen , aandachtspunt bij JRR	Ja	FP&O	JR
	Deze aanbeveling is een vervolg op eerder gemaakte opmerkingen van de accountant. Gezien de terugkerende bevindingen bij de 'nog te betalen bedragen' en de 'nog te ontvangen bedragen' wordt onvoldoende gekeken naar de afgrenzing van de jaren. In 2021 zal deze aanbeveling opgepakt worden door het instellen van een balansdossier, zodat alle tussenrekeningen periodiek worden geanalyseerd en beoordeeld. Deze aanbeveling blijft een aandachtspunt bij de jaarrekening 2021.						

3	Voorzieningen: beoordeling	2020	Gemiddeld	Actie ondernomen nog niet afgerond	Ja	FP&O	JR
	Mutaties en onderbouwing van de hoogte van de voorzieningen zijn cruciaal, gedurende het jaarrekening proces. Door de accountant wordt hier ook veel tijd aan besteed. Wij zullen scherper zijn op deze mutaties en onderbouwingen, deze zullen qua proces kritisch bekeken worden en waar nodig aangepast. Afgesproken is, in overleg met de accountant, dat de controle van de voorzieningen onderdeel gaat uitmaken van de interim-controle. Hierdoor worden de belangrijkste mutaties en aanpassingen ruim voor het jaarrekeningproces door de accountant beoordeeld. Tevens wordt dan vooraf gesproken over de gehanteerde systematiek bij de specifieke voorzieningen, waardoor ruim voor de jaarrekening overeenstemming is over de gekozen verwerkingswijze en achtergronden, wat de kans op aanpassingen beperkt.						
nr	**Bevinding**	**Jaar van constatering**	**Prioriteit**	**Status**	**Opgelost voor JRR 2021**	**Cluster**	**CT-lid**
4	Materiele vaste activa; kredietregistratie	2020	Gemiddeld	Actie ondernomen nog niet afgerond	Nee	FP&O	JR
	De accountant constateert dat de gemeente 'tussentijdse kredieten' gebruikt voor het administreren van de lasten op een krediet. De accountant adviseert om bij de aanschaf van een nieuwe applicatie rekening te houden met de technische mogelijkheden om het krediet in één keer juist te registreren. Het huidige financiële pakket heeft een aantal beperkingen. Het hanteren van een projectadministratie is er daar één van. Het is ook onze wens om bij de aanschaf van een nieuw financieel pakket deze wens mee te nemen. Vooralsnog blijft deze aanbeveling staan.						
7	Rechtmatigheid inkopen; volgen van juiste inkoopprocedures	2019	Gemiddeld	Actie ondernomen nog niet afgerond	Risico blijft bestaan	OBO	JR
	De accountant adviseert het college om de interne beheersing op de aanbestedingen aan te scherpen. Zoals in de management letter reeds opgenomen adviseren wij u dit te borgen in de automatisering qua vastlegging rechtmatigheid van de aangegane verplichtingen en de borging van de werkelijke uitgaven op basis hiervan. De organisatie heeft hier zeker al stappen in gezet door de introductie van centraal contractbeheer, jaarlijkse spendanalyses en de introductie van een inkoopstartmelding. We hopen hier in 2021 de vruchten van te plukken. Wat betreft geautomatiseerde vastlegging in een verplichtingen administratie wordt dit meegenomen bij de aanschaf van de nieuwe financiële applicatie. Vanaf 1 juli 2021 is de inkoopstartmelding verplicht. Dit is ook uitgebreid gecommuniceerd op BOZ net en met een sessie In gesprek met.. Daarnaast heeft met elke resultaatmanager een individueel gesprek plaatsgevonden over zijn/haar spendanalyse en zijn adviezen gegeven wat te doen. We hopen dat hiermee het bewustzijn stijgt wanneer sprake is van homogene dienstverlening, het verstrekken van dezelfde opdrachten aan dezelfde leveranciers. Daarnaast wordt nu vanuit inkoop de lead genomen in signalering van homogene dienstverlening naar aanleiding van de inkoopstartmelding. Dit geeft veel aanvullende informatie die gebruikt kan worden in het vroegtijdig signaleren van mogelijk onrechtmatige contracten. In 2021 heeft een training voor zowel inkoop als contractmanagement plaatsgevonden voor medewerkers betrokken bij inkopen.						
Sociaal domein							
5a	Afgeven beschikkingen: Participatie	2018, 2019	Laag	Afgerond	Blijft continu aandachtspunt	USD, ISD	GB
5b	Afgeven beschikkingen: TOZO	2020	Hoog	Actie ondernomen nog niet afgerond	Risico blijft aanwezig	USD, ISD	GB

	5a. Er is in 2019 een verbeterplan opgesteld, inzake het afgeven van beschikkingen in het kader van de Participatiewet (Buig), dit project is inmiddels afgerond en de verbeteringen zijn doorgevoerd, kwaliteit is weer onderdeel van het reguliere proces waarbij de kwaliteit wordt gemonitord. Voor het jaar 2020 heeft dit niet geleid tot fouten in de jaarrekening, een grote stap vooruit. De accountant geeft wel aan aandacht te houden voor een goede documentatie. Dit zal in 2021 verder geoptimaliseerd worden. 5b. De in 2020 ingestelde regelingen zoals TOZO (inclusief afhandeling M- en O-signalen) zorgen weer voor nieuwe eisen en aanvullende werkzaamheden. De accountant blijft aandacht vragen voor goede documentatie en dossiervorming, waar wij als organisatie zeker in investeren.						
6	Tussenrekeningen inkomensregelingen ISD en BOZ	2020	Hoog	Actie ondernomen nog niet afgerond	Ja	ISD, FP&O	GB
	In de slotfase van besluitvorming heeft de gemeenteraad aangepaste jaarstukken ontvangen, dit was het gevolg van een tweetal tekortkomingen. Deze tekortkomingen hadden betrekking op de onverschuldigd verstrekte voorschotten TOZO en overige vorderingen sociale zaken. Onze eigen interne controle en kritische beoordeling van de tussenrekeningen op balansdatum had beter gemoeten en inmiddels zijn we gestart met een analyse van het proces en verwerking in de financiële administratie, wat moet leiden tot een herinrichting van het proces en eventueel aangepaste technische inrichting. Afgesproken is dat voor de interim-controle de analyse van de huidige werkwijze en aanpassingen hierop worden voorgelegd aan de accountant, waarbij zij dmv een IT-audit de werkwijze voor 2021 valideren. Analyse is inmiddels gestart. Streven was óm dit voor januari af te ronden, echter omdat eind januari door de ISD nog boekingen plaatsvinden kan deze analyse pas later worden uitgevoerd.						
Grondexploitaties							
8	grondexploitaties opbrengst de Markiezaten – Wal 1	2018	Laag	Actie ondernomen nog niet afgerond	Ja	W&L	CvD
	In de grondexploitatie van De Markiezaten – Wal 1 is een opbrengst van € 1.452.000 opgenomen in de prognose van de grondexploitatie. Deze opbrengst wordt onderbouwd door een contract uit 2008 waarin is opgenomen dat de kopende partij dit bedrag zal betalen op het moment dat de geleverde sociale huurwoningen worden verkocht. Deze verkoop heeft nog niet plaats gevonden, de afwikkeling van dit contract is te verwachten in 2021. Deze opbrengst voor de grondexploitatie "wal 1" is opgenomen in de prognose van 2021. Er heeft overleg plaatsgevonden met woningstichting Stadlander, die aangegeven hebben dit eveneens te willen afwikkelen (2021), maar hadden hier nog een aantal vragen over die inmiddels zijn beantwoord. De gemeente heeft ervoor gekozen om niet in te gaan op het aanbod van Stadlander maar er voor te kiezen deze verkoop in 2023 te effectueren.						
9	Onderbouwing prognoses	2020	Gemiddeld	Actie ondernomen nog niet afgerond	Ja	W&L	CvD
	De accountant constateert dat bij een aantal grondexploitaties sprake is van globale ramingen ter onderbouwing van de kosten en opbrengsten. Er wordt gesignaleerd dat de raming van de verwachte planontwikkelingskosten bij een aantal projecten afwijkt van de raming van voorgaand jaar en per project aanzienlijk kan verschillen. Bij de jaarafsluiting 2021 zullen we waar mogelijk en waar noodzakelijk nog gedetailleerde ramingen gebruiken voor de prognoses voor de herzieningen van de grondexploitaties.						

nr	Bevinding	Jaar van constatering	Prioriteit	Status	Opgelost voor JRR 2021	Cluster	CT-lid
10	Programmering	2020	Gemiddeld	Actie ondernomen nog niet afgerond	Ja	W&L	CvD
	De programmering van de grondexploitaties wordt actief gemonitord door de gemeente Bergen op Zoom. Het totale programma volgt vanaf 2020 het scenario hoog van de provincie en is realistisch volgens de accountant als wordt gekeken naar het programma vergeleken met de realisatie van de afgelopen drie jaar. De accountant constateert wel dat de gemeente niet altijd beschikt over een ruimtegebruikskaart waarin alle kavels zijn weergegeven. De aanbeveling inzake ruimtegebruikskaarten wordt overgenomen, bij de onderbouwing van de prognoses zullen wij deze gaan gebruiken. Inmiddels zijn afspraken gemaakt met de betreffende collega's om dit verder uit te werken zodat we vanaf de eerstvolgende jaarafsluiting de ruimtegebruikskaarten ook als basis kunnen gebruiken.						
11	Opbrengsten stijging	2020	Gemiddeld	Geen actie noodzakelijk	Ja	W&L	CvD
	Het college rekent met een opbrengstenstijgingen van 0% (2019: 1%). Op basis van de momenteel beschikbare informatie acht de accountant deze parameter voorzichtig. De constatering ten aanzien van de voorzichtige opbrengsten, begrijpt het college. De gekozen onderbouwing is echter gebaseerd op een bestendige gedragslijn, aangezien jaarlijks de Outlookmonitor van Metafoor hiervoor wordt gebruikt. De voorzichtige gedragslijn wordt gehandhaafd conform beleid. Op deze aanbeveling wordt geen actie gepleegd aangezien het huidige beleid wordt gehandhaafd.						
12	Waardering	2020	Gemiddeld	Actie ondernomen nog niet afgerond	Ja	W&L	CvD
	De waardering van de grondexploitaties is een significant risico in de controleaanpak van de accountant, vanwege de mate van schattingsonzekerheid. De accountant heeft het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. De accountant vindt dat de prognoses van de kosten beperkt onderbouwd zijn. Deze aanbeveling van de accountant is overgenomen. De onderbouwing van de prognoses van de kosten zullen wij in 2021 verder detailleren en onderbouwen zodat deze aanbeveling volgend jaar niet meer voor komt.						
Grondexploitaties							
13	NV Aangenaam	2020	Gemiddeld	Actie ondernomen nog niet afgerond	Ja	W&R	CvD
	De accountant signaleert dat de gemeente volledig aandeelhouder is van de NV Aangenaam. Afgelopen jaar heeft u besloten om € 870.000 terug te ontvangen van de NV. Aangezien u volledig eigenaar bent van deze onderneming, staan formeel gezien ook de overige middelen tot u beschikking. De accountant adviseert om vast te stellen dat de juiste mate van transparantie wordt gehanteerd. Het college is van mening dat dit het geval is. De gemeente is voor 100 % aandeelhouder van de NV Aangenaam is 100 % , waarbij zij een grote zeggenschap over de NV heeft. Tevens is de gemeente vertegenwoordigd in de directie. Jaarlijks wordt een jaarrekening opgesteld waarbij verantwoording wordt afgelegd voor de inzet van middelen en verrichte activiteiten. De jaarrekening wordt voorzien van een accountantsverklaring van een externe onafhankelijke accountant en is openbaar. Indien er ontwikkelingen zijn die belangrijk zijn of impact hebben voor de gemeente worden deze voorgelegd aan de gemeente, cq gemeenteraad, zoals ook afgelopen jaren regelmatig is gebeurd.						

	Het college van burgemeester en wethouders heeft op 22 juni 2021 het principebesluit genomen de NV Aangenaam te ontbinden. De gemeenteraad is via een raadsmededeling in de gelegenheid gesteld haar wensen en bedenkingen over dit principebesluit bij het college in te dienen. Deze raadsmededeling is besproken in de commissie RDE op 8 december 2021 en in de raadsvergadering van 16 december 2021. De uitkomsten hiervan worden meegenomen in een definitief besluit van het college over de ontbinding van de NV, dat is voorzien in januari 2022.

Status		Prioriteit	
Nieuwe bevinding			
Geen actie ondernomen		Hoog	Bevinding op te lossen voor de jaarrekeningcontrole 2021
Actie ondernomen, maar nog niet afgerond		Gemiddeld	Bevinding op te lossen voor de jaarrekeningcontrole 2022
Niet gewijzigd, vanwege technische afhankelijkheid systeem		Laag	Bevinding op te lossen op lange termijn
Afgerond, opgelost			

Gemeente Bergen op Zoom

Auditcommissie plus: Boardletter boekjaar 2021.

Auditcommissie plus

Status
- ☐ adviserend
- ☐ ter kennisneming
- ☒ ter bespreking
- ☐ besluitvormend

Datum 7 februari 2022

Onderwerp: Boardletter Gemeente Bergen op Zoom Boekjaar 2021

In de bijeenkomst van de auditcommissie plus op 7 februari jl. is de Boardletter Gemeente Bergen op Zoom Boekjaar 2021 besproken.

Als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2021 heeft de accountant de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing beoordeeld. De boardletter rapporteert over de eventuele leemtes en verbeteringen en op welke wijze verbeteringen van de administratieve organisatie en de interne beheersing kunnen worden gerealiseerd.

De accountant constateert dat de interne beheersing op orde is en het niveau van de interne beheersing ten opzichte van vorig jaar is verbeterd. Er zijn geen significante tekortkomingen in onze AO/IC geconstateerd. Wel is in de boardletter een aantal aanbevelingen opgenomen. De belangrijkste betreft de verdere doorontwikkeling van de interne controle, zodat de gemeente tijdig is voorbereid op de rechtmatigheidscontrole.

Wat betreft de interne beheersing rondom IT constateert de accountant dat vanwege de (technische) beperkingen in de huidige applicaties aanbevelingen uit voorgaande jaren niet in alle gevallen technisch oplosbaar zijn. Aanbevolen wordt om de technische vereisten uit de aanbevelingen mee te nemen in het programma van eisen bij de aanbesteding voor een nieuwe financiële applicatie.

Tevens heeft het college een bestuurlijke reactie op de boardletter gegeven.
Uit de bestuurlijke reactie blijkt dat alle aanbevelingen, voor zover dat technisch mogelijk is, “onder handen” zijn. De auditcommissie plus wordt tweemaal per jaar over de voortgang geïnformeerd.

Namens de auditcommissie plus,

De voorzitter,
L.C.J. Wijten

Boardletter

Gemeente Bergen op Zoom

Boekjaar 2021

De gemeenteraad
van de gemeente Bergen op Zoom
Jacob Obrechtlaan 4
4611 AR BERGEN OP ZOOM

ONDERWERP:
Boardletter 2021

Geachte leden van de gemeenteraad,

Als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2021 van de gemeente Bergen op Zoom hebben wij de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing beoordeeld, teneinde onze controlewerkzaamheden in overeenstemming met Nederlands recht waaronder de controlestandaarden te kunnen bepalen.

De opzet, het bestaan en in voorkomende gevallen de werking van de interne beheersingsmaatregelen van de belangrijkste bedrijfsprocessen, inclusief de geautomatiseerde gegevensverwerking, in uw onderneming zijn beoordeeld en getoetst, zodat we een terugkoppeling kunnen geven over de betrouwbaarheid van de interne informatievoorziening en de jaarrekening.

Onze bevindingen zijn gebaseerd op de normale werkzaamheden in het kader van de jaarrekeningcontrole. Deze brief bevat daardoor niet alle onvolkomenheden in uw organisatie, die bij een eventueel uitgebreid en hierop specifiek gericht onderzoek naar voren kunnen komen. Zoals u zult begrijpen, is de boardletter van nature kritisch. Wij rapporteren over de eventuele leemtes of mogelijkheden ter verbetering van de financiële en administratieve processen, de administratieve organisatie daarvan en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing.

Op uw verzoek geven wij in deze boardletter aan op welke wijze verbeteringen van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing kunnen worden gerealiseerd. De aanbevelingen en oplossingsrichtingen zoals beschreven in deze boardletter bieden u handvatten voor deze uitwerking. Wij hebben de concept boardletter toegelicht en besproken met een afvaardiging van de ambtelijke organisatie. Wij hebben tevens een afschrift van de definitieve boardletter aan het college verzonden.

Deze boardletter is door ons opgesteld voor uw informatie en mag niet zonder onze uitdrukkelijke toestemming geheel of gedeeltelijk aan derden ter beschikking worden gesteld.

Wij danken u en uw medewerkers voor de samenwerking en zijn graag bereid tot het verstrekken van nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

[redacted]

drs. R. Opendorp RA

Inhoudsopgave

CONTACT

drs. R. (Rik) Opendorp RA
Partner
+ 31 6 10 09 04 64
r.opendorp@bakertilly.nl

E.D. (Linda) de Vries RA MSc.
Manager
+ 31 6 52 75 99 01
l.devries@bakertilly.nl

Baker Tilly Breda
Bijster 39
4817 HZ BREDA

1. Bestuurlijke samenvatting 4
2. Overige bevindingen en aandachtspunten 7
3. Bevindingen IT-beheersing 17
4. Aandachtspunt raad 24

Bijlage 1: Actuele ontwikkelingen 27

bakertilly
Bestuurlijke samenvatting

1. Bestuurlijke samenvatting

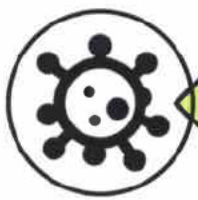
Deze boardletter bevat onze bevindingen die zijn gebaseerd op onze werkzaamheden in het kader van de jaarrekeningcontrole voor het jaar eindigend op 31 december 2021.

Uw interne beheersing is op orde. We hebben geen significante tekortkomingen in uw AO/IC geconstateerd. Wel hebben we in deze boardletter u een aantal aanbevelingen meegegeven. De belangrijkste betreft de verdere doorontwikkeling van de (Verbijzonderde) interne controle zodat u tijdig voorbereid bent op de rechtmatigheidsverantwoording. Wij constateren dat het niveau van de interne beheersing ten opzichte van vorig jaar verbeterd is.

In het kader van onze jaarrekeningcontrole hebben we de interne beheersing rondom uw IT onderzocht. We constateren dat aanbevelingen uit voorgaande jaren niet in alle gevallen technisch oplosbaar zijn, vanwege de (technische) beperkingen in de huidige applicaties. De gemeente Bergen op Zoom is voornemens in december de aanbesteding voor een nieuwe financiële applicatie openbaar te maken. Wij bevelen u aan om de technische vereisten die uit de aanbevelingen volgen mee te nemen in het PVE. In het hoofdstuk Bevindingen IT-beheersing zijn aandachtspunten opgenomen voor de implementatie van een nieuw systeem.

Covid-19 heeft ook voor 2021 nog een belangrijke invloed op uw gemeente, de gemeentelijke processen en uw financiële stromen. In lijn met voorgaand jaar heeft de Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers) doorgelopen, daarbovenop is ook de TONK (Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten) ingevoerd. De Intergemeentelijke Sociale Dienst voert deze regeling voor u uit. Wij vragen u aandacht voor het maken van afspraken zodat de informatie tijdig beschikbaar is. Ook andere elementen in de controle worden geraakt door Covid-19, processen lopen op een andere wijze, met uw (zorg)leveranciers zijn alternatieve afspraken gemaakt en subsidie ontvangers hebben niet altijd kunnen voldoen aan de gemaakte afspraken. Wij adviseren u om bij het opstellen van de jaarrekening 2021 aandacht te hebben de lasten en baten 2021 die hieruit volgen.

1. Bestuurlijke samenvatting

Op dit moment ligt er een wetsvoorstel waarin staat dat vanaf 2022 het college van burgemeester en wethouders zelfstandig verantwoording af dient te leggen over de rechtmatigheid. De datum van definitieve besluitvorming is nog onduidelijk, wij adviseren u deze ontwikkelingen te volgen.

De gemeente ligt in de voorbereiding van deze wijzigingen op schema. Op dit moment ligt de wetgeving die de rechtmatigheidsmededeling verplicht nog ter besluitvorming voor. Vanuit diverse instanties (Commissie BBV, Sectorcommissie Decentrale overheden NBA) zijn of komen notities die een nadere invulling geven over de verantwoordelijkheden van het college en de accountant. Wij adviseren u deze ontwikkelingen te volgen. Een samenvatting van de notities die afgelopen periode verschenen hebben wij opgenomen in de bijlage 'actuele ontwikkelingen'.

Vooruitblik richting jaarrekeningcontrole 2021. We hebben met uw gemeente goede afspraken over de planning van de jaarrekeningcontrole gemaakt. Op voorhand identificeren we een aantal aandachtsgebieden met verhoogde aandacht in onze controle. Dit betreffen met name de controle op de waardering van de grondexploitaties, de controle op de toereikendheid van uw (onderhouds)voorzieningen en de controle van de naleving van de aanbestedingsregelgeving. Wij vragen u ook nadrukkelijke aandacht te hebben voor de opvolging van de constateringen van voorgaand jaar, waaronder de vorderingen en schulden Participatiewet. Wij begrijpen dat de organisatie deze vorderingen en schulden nog aan het analyseren is, om vast te stellen hoe deze vorderingen en schulden ontstaan. Wij willen u erop attenderen dat het voor opstellen en controleren van de jaarrekening noodzakelijk is deze vorderingen en schulden te onderbouwen.

Tot slot hebben we vanuit het oogpunt van onze **natuurlijke adviesfunctie**, in deze boardletter een bijlage opgenomen met actuele ontwikkelingen. Belangrijke elementen zijn hier onder andere in het feit dat de commissie BBV afgelopen jaar een aantal belangrijke notities uitgebracht. Dit betreft onder andere de notitie heffingen, de Kadernota Rechtmatigheid 2022, Addendum Kadernota rechtmatigheid 2021 en de notitie paragraaf bedrijfsvoering. In de bijlage worden de belangrijkste aandachtspunten toegelicht. Daarnaast is de regeling Schatkistbankieren gewijzigd, wat gevolgen heeft voor de verantwoording in de jaarrekening. Tot slot wijzen we u op een aantal ontwikkelingen binnen de vastgoedmarkt, het sociaal domein en uw HR-processen.

Overige bevindingen en aandachtspunten

2. Overige bevindingen en aandachtspunten

2.1 Algemeen

Doel en reikwijdte

Inleiding

Het doel van onze jaarrekeningcontrole is het vormen van een oordeel over de getrouwheid en de rechtmatigheid van de jaarrekening als geheel, zoals bedoeld in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO). Vanuit de jaarrekeningcontrole beoordelen wij of de kwaliteit van de administratieve organisatie en interne beheersing voor zover relevant voor onze oordeelsvorming en geven wij geen zelfstandig oordeel over de kwaliteit van de administratieve organisatie en interne beheersing. De controle van de jaarrekening omvat het uitvoeren van controlewerkzaamheden, waaronder risicoanalyse, cijferanalyses, beoordeling van de administratieve procedures en het daarmee samenhangende systeem van interne beheersingsmaatregelen en gegevensgerichte controlewerkzaamheden. De samenstelling en omvang van die werkzaamheden zijn noodzakelijk voor het verkrijgen van voldoende controle-informatie ter onderbouwing van ons oordeel.

Risicoanalyse

Onze risicoanalyse richt zich op een betrouwbare totstandkoming van de jaarrekening. Dit betekent dat wij niet alle risico's die voor u als gemeente relevant zijn in onze controle meenemen. De risicoanalyse is een continue proces en stellen wij gedurende de controle indien nodig bij. De belangrijkste bij uw gemeente en onze standaard 'significante' onderkende risico's / kernpunten in de controle zijn:

- Waardering van uw grondexploitatie;
- Prestatie levering inkoop;
- Sociaal domein (WMO/Jeugd);
- Aanbestedingsrechtmatigheid;
- Verantwoording in het kader van de Wet Normering Topinkomens (WNT) mede gezien de wisseling van topfunctionarissen in 2021;
- Risico dat het management van de gemeente de procesafspraken doorbreekt, hetgeen een standaard risico is vanuit onze beroepsregels. Dit risico ziet bij uw gemeente met name toe op de schattingsposten in de grondexploitatie en voorzieningen;
- Prestatielevering van de jeugdzorg, de WMO en andere voorzieningen die vanwege COVID-19 mogelijk hebben stilgelegen of op andere wijze invulling gegeven is aan de zorgverlening;
- Begrotingsrechtmatigheid.

In ons verslag van bevindingen rapporteren wij naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole over bovenstaande punten.

2. Overige bevindingen en aandachtspunten

2.2 Bedrijfsprocessen

Beeld interne beheersing

Algemene beeld

Afgelopen jaar is een intensief jaar geweest voor uw organisatie. Binnen meerdere clusters, waaronder ook het management, zijn diverse personeelsleden vertrokken of is sprake van langere afwezigheid van collega's. Dit zorgt ervoor dat dezelfde activiteiten (tijdelijk) met minder personeel, c.q. met inhuurkrachten, gedaan moest worden. Wij constateren daarbij dat er veel inspanning is verricht door de ambtelijke organisatie om dit op te vangen waarbij er een flinke uitdaging in financiële zin en dus organisatie lag om opgepakt te worden en niet alleen op de winkel gepast hoefde te worden. Daarbij is (terecht) gewerkt met een prioritering van de openstaande acties ter voorkoming van enerzijds een overkill aan werk en anderzijds om gebrek aan focus te voorkomen.

Afgelopen jaren hebben wij zowel tijdens de interim-controle als de jaarrekeningcontrole diverse bevindingen gerapporteerd. Wij constateren dat de organisatie deze bevindingen en aanbevelingen oppakt en een deel van de aanbevelingen is opgevolgd. Dit is een positieve ontwikkeling. Tegelijkertijd signaleren wij dat een aantal aanbevelingen, nog niet is afgerond. De nog onderhanden aanbevelingen zien o.a. op het proces van opstellen en onderbouwen van de jaarrekeningcijfers. Wij willen de organisatie erop wijzen dat deze aanbevelingen opgelost moeten zijn voordat gestart wordt met het jaarrekeningproces. Dit om zorg te dragen voor een efficiënte en effectieve jaarrekeningcontrole.

Interne beheersing

Uw gemeente heeft voor de risicovolle processen voldoende interne beheersingsmaatregelen geïmplementeerd. Tegelijkertijd constateren wij dat voor diverse processen nog verbeteringen mogelijk zijn. Voornaamste verbeteringen zien toe op het effectief en efficiënt inrichten van een 'intern controle systeem'. Wij zien bij o.a. de geautomatiseerde omgeving, naleving inkoopbeleid, betalingen en sociaal domein mogelijkheden om de interne controle te verbeteren en aan te scherpen. Deze aanbevelingen lichten wij hieronder aan u toe.

Geautomatiseerde omgeving

Afgelopen jaar heeft u diverse besluiten genomen die significant impact hebben op uw geautomatiseerde omgeving. Zo zal uw organisatie komend jaar de samenwerking met ICT West-Brabant beëindigen en het beheer van de IT omgeving overbrengen naar een andere externe partij. Tegelijkertijd start u in december een aanbesteding voor een nieuwe financiële applicatie. Wij willen u erop wijzen dat deze besluiten leiden tot een aantal significante wijzigingen in de aansturing en het beheer van de geautomatiseerde omgeving. Dit zal de komende periode tijd en aandacht vragen van de ambtelijke organisatie. Wij adviseren u om hiervoor een gedegen plan van aanpak op te stellen zodat u organisatie tijdig voorbereid is voor een soepele overgang.

2. Overige bevindingen en aandachtspunten

2.2 Bedrijfsprocessen

Beeld interne beheersing

Inkopen

Afgelopen jaren hebben wij diverse aanbevelingen ten aanzien van de financiële applicatie gecommuniceerd. Wij bevelen aan deze punten mee te nemen in de aanbesteding en de implementatie van het nieuwe systeem. Wij signaleren dat de gemeente bevindingen uit onze boardletter voorgaand jaar (zoals de controle op wijzigingen bankrekeningnummers en controleren memoriaalboekingen) handmatig ondervangt en daarmee het risico voor de jaarrekening is weggenomen. Deze aanbevelingen zagen echter ook op het efficiënter inrichten door controles af te dwingen via de automatisering, dit deel van de aanbeveling wordt meegenomen in de aanbesteding en is om die reden nog niet opgevolgd.

Afgelopen jaren hebben wij diverse afwijkingen geconstateerd bij de controle op de rechtmatigheid inkopen. Naar aanleiding van deze constateringen is het cluster inkoop afgelopen jaar gestart om de lopende contracten periodiek met de budgethouders te bespreken. Deze analyse wordt door de inkoopafdeling opgezet vanuit de financiële administratie. Periodiek analyseren de inkopers de reeds verantwoorde kosten op crediteurniveau. Bijzonderheden worden besproken met budgethouders. Doelstelling hiervan is om bewustwording van het inkoopbeleid te creëren bij budgethouders en tijdig te signaleren als opdrachten mogelijk Europees aanbesteed moeten worden. Vanuit de team Control & Audits wordt ten behoeve van de jaarrekeningcontrole jaarlijks een analyse opgesteld om na te gaan of voldaan is aan de Europese aanbestedingsregels. Wij raden u aan om de mogelijkheden na te gaan, bij deze analyse gebruik te maken van de reeds beschikbare informatie vanuit de analyses van inkopen.

Sociaal domein

Het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling heeft afgelopen jaar een controleplan voor zowel de WMO als de Jeugd opgesteld. In dit controleplan staat beschreven welke interne controles er uitgevoerd worden. Op basis van procesrisico's en de financiële omvang is bepaald op welke categorieën WMO en Jeugd een 1e en 2e lijn controle plaatsvindt. Op dit moment zijn wij in overleg met het team Control & Audits hoe de derde en vierde (accountantscontrole) lijn hierop kunnen aansluiten zodat er een effectieve werkwijze ontstaat in de P&C cyclus. Doordat op dit moment de impact van de rechtmatigheidsmededeling nog onzeker is, zijn de afspraken naar en met de derde en vierde lijn nog niet gemaakt. Wij onderschrijven de gekozen werkwijze, waarin risico gericht gekeken wordt naar het juiste niveau van interne beheersing. Wij adviseren u om hier ook te kijken naar de overlap en samenwerking met de derde en vierde lijn en raden u aan dit voor meerdere processen op te pakken. Wij raden u tevens aan om deze systematiek per proces te documenteren zodat er een gedegen controleplan ontstaat.

2. Overige bevindingen en aandachtspunten

2.2 Bedrijfsprocessen

Beeld interne beheersing

Sociaal domein

Tegelijkertijd heeft de organisatie bij ons aangegeven dat de interne controle van de WMO nog niet (volledig) is uitgevoerd. Door krapte in de personele bezetting heeft het cluster ervoor gekozen de kwaliteitsmedewerker in te zetten in het primaire proces en de beschikkingen die opgesteld zijn door nieuwe medewerkers te toetsen. Daardoor is de interne controle nog niet opgepakt. Hierdoor ontstaat het risico dat er niet tijdig kan worden bijgestuurd. Tegelijkertijd ontstaat bij het inzetten van de kwaliteitsmedewerker in het primaire proces een risico dat de controle onvoldoende objectief wordt uitgevoerd. Wij begrijpen de keuze om prioriteit te geven aan het tijdig afgeven en verwerken van de toeleiding. Wij adviseren u om deze keuzes tijdig intern af te stemmen met Control & Audits zodat gezamenlijk bepaald kan worden welke impact dit heeft op de interne controles en de accountantscontrole zodat daar tijdig op wordt geanticipeerd. Wij adviseren u, mede in het kader van de komende rechtmatigheidsmededeling, de kwaliteitscontroles weer op te pakken.

Voorbereiding rechtmatigheidsmededeling

De verwachting is dat besluitvorming over de invoering van de rechtmatigheidsmededeling medio 2022 zal plaatsvinden. In het huidige voorstel is opgenomen dat enkel aspecten die de rechtmatigheid raken betrokken worden in de rechtmatigheidsverantwoording. Dit betekent dat de verantwoordelijkheid van de controles waarbij sprake is van 'getrouwheidsaspecten' bij de accountant blijft liggen. De exacte impact van dit laatste uitgangspunt is op dit moment onduidelijk, omdat veel controles zowel rechtmatigheidsaspecten als getrouwheidsaspecten bevatten en het nog niet helder is welke aspecten van een controle betrekking hebben op de rechtmatigheid en getrouwheid. Hierbij kunt u bijvoorbeeld denken aan het onderscheid tussen getrouwheid en rechtmatigheid bij toeleiding van de WMO of Jeugdhulp.

Controleaspecten waarbij eenduidig is vast te stellen dat het enkel rechtmatigheidsaspecten betreft zijn:

- Begrotingsrechtmatigheid
- Kredietrechtmatigheid
- Aanbestedingsrechtmatigheid

Wij constateren dat het team Control & Audits voldoende is voorbereid deze controles uit te voeren en juiste conclusies daaraan kan verbinden.
De scope van de rechtmatigheidsmededeling is hiermee minder vergaand dan eerder gedacht. Wij vragen u echter wel de aandacht te houden op het verder ontwikkelen van de (verbijzonderde) interne controle. Ons inziens is het 'In Control' zijn en blijven een essentieel element voor de juiste bedrijfsvoering.

2. Overige bevindingen en aandachtspunten

2.2 Bedrijfsprocessen

Deze boardletter bevat onze bevindingen die zijn gebaseerd op de onze werkzaamheden in het kader van de jaarrekeningcontrole voor het jaar eindigend op 31 december 2021. Deze werkzaamheden zijn dan ook niet gericht op het geven van een oordeel over de interne beheersing van uw organisatie als geheel.

Voorgaande jaren hebben wij tijdens onze besprekingen met u diverse aanbevelingen benoemd ter verdere optimalisering van de bestaande administratieve organisatie en interne beheersing. In deze boardletter geven wij u een schriftelijke update van onze bevindingen.

In het overzicht op de volgende pagina is een overzicht van de bevindingen opgenomen.

In de tabel hieronder is een totaal overzicht opgenomen van de het totaal aantal detailbevindingen. De bevindingen en onze aandachtspunten voor de jaarrekeningcontrole worden op de volgende pagina's van deze boardletter toegelicht.

De kleur van de het symbool geeft de status van de constatering aan.

- 🟢 = opgelost
- 🟡 = actie ondernomen, maar nog niet afgerond
- 🔴 = geen actie ondernomen
- 🔵 = nieuwe bevinding
- ⚫ = niet gewijzigd, vanwege technische afhankelijkheid systeem

	aandachtspunten
Aantal nieuwe aanbevelingen	**1**
Aantal aanbevelingen uit voorgaande jaren	12
Waarvan opgelost in 2021	3
Resterende aanbevelingen uit voorgaande jaren	**9**
Waarvan gerelateerd aan geautomatiseerde omgeving waarbij de acties lopen	4
Waarvan reeds acties zijn ondernomen, maar nog niet zijn afgerond	5
Waarvan nog geen acties zijn ondernomen	0
Aantal openstaande aanbevelingen	**10**

2. Overige bevindingen en aandachtspunten

2.2 Bedrijfsprocessen

#	Proces	Bevinding	Status	Prioriteit 2021	Prioriteit 2020
1	Informatievoorziening	Logische toegangsbeveiliging tot het netwerk	●	Gemiddeld	Gemiddeld
2	Informatievoorziening	Wachtwoord vereisten Decade	●	Gemiddeld	Gemiddeld
3	Informatievoorziening	Logische toegangsbeveiliging: Rechten applicatiebeheerders	●	Gemiddeld	Gemiddeld
4	Informatievoorziening	Wijzigingsbeheer	●	Gemiddeld	Gemiddeld
5	Inkopen	Wijzigingen crediteurenstamgegevens	●	Laag	Gemiddeld
6	Verstrekkingen sociaal domein	Afgeven beschikkingen	●	-	Gemiddeld
7	Verhuur en pacht	Aansluiting vastgoedadministratie naar kadaster	●	Laag	Laag
8	Betalingen	Handmatige betalingen	●	Laag	Laag
9	Monitoring	Controle memoriaalboekingen	●	Gemiddeld	Gemiddeld
10	Inkopen	Archivering prestatielevering	●	Gemiddeld	Gemiddeld
11	Inkopen	Verplichtingenadministratie	●	Gemiddeld	Gemiddeld
12	Subsidies	Volledigheid subsidieregister	●	Gemiddeld	Gemiddeld
13	WMO	Uitvoeren kwaliteitscontroles	●	Gemiddeld	Laag

2. Overige bevindingen en aandachtspunten

2.3 Aandachtspunten jaarrekening

Vorderingen en schulden Participatiewet	Voorgaand jaar constateerden wij tijdens de controle dat het lastig te onderbouwen was hoe de vorderingen en schulden die verantwoord zijn in de jaarrekening ontstaan. Tijdens de controle in voorgaand boekjaar ontbrak de kennis en ervaring om deze vorderingen en schulden eenduidig te onderbouwen. Dit heeft tot een correctie van de jaarrekening geleid. Tegelijkertijd is afgesproken met de organisatie de achtergrond en opbouw van deze schulden en vordering te onderzoeken. Wij begrijpen dat dit onderzoek in samenwerking met de ISD Brabantse Wal is opgezet en dit onderzoek op dit moment nog loopt. Wij willen u erop wijzen dat het onderbouwen van deze schulden en vorderingen een essentieel onderdeel is van de jaarrekeningcontrole. Dit betekent dat bij opstellen en controle van de jaarrekening en voldoende onderbouwing aanwezig moet zijn om de posten te controleren. Mocht deze onderbouwing niet aanwezig zijn, dan zal de omvang van deze posten als mogelijke fout meewegen in ons oordeel.
Grondexploitaties	Ondanks de pandemie zien wij in de woningmarkt nog steeds een sterke vraag naar woningen. Dit zien wij terug in de reeds gerealiseerde verkopen uit de grondexploitaties. Tegelijkertijd zien wij afgelopen jaar ook een aanzienlijke stijging in de prijzen van grondstoffen en zijn bepaalde grondstoffen lastig leverbaar. Deze ontwikkelingen hebben mogelijk impact op de verwachte kosten, baten en mogelijke doorlooptijd van grondexploitaties. Wij adviseren u bij het opstellen van de herziene grondexploitatie kritisch te kijken naar deze ontwikkelingen en de impact op het verwachte resultaat per project. Wij adviseren u in de risicoparagraaf en paragraaf grondbeleid een duidelijke toelichting op te nemen over de mogelijke onzekerheden die dit geeft in de waardering van de grondexploitatie.
Voorzieningen	Voorgaande jaren hebben wij diverse malen opmerkingen en aanbevelingen meegegeven over de onderhoudsvoorzieningen en voorzieningen van derden beklemmende middelen. Wij vragen u met klem om in de voorbereidingen van de jaarrekeningcontrole kritisch te kijken naar de specificatie en onderbouwing van deze voorzieningen en hierbij rekening te houden met de notitie lokale heffingen van de commissie BBV.
Vasstelling subsidies 2021	In 2021 heeft het college een coulance beleid gevoerd bij de vaststelling van subsidies 2020.Vanwege de impact Covid-19 is bij de afrekening van subsidies coulant gekeken naar prestaties die vanwege Covid maatregelen niet behaald zijn. Ook in 2021 zijn er diverse perioden met maatregelen. Hierdoor achten wij het reëel dat ook in 2021 niet alle instellingen die subsidie ontvangen aan hun verplichtingen hebben voldaan. Wij adviseren u tijdig standpunt in te nemen hoe u met de vaststellingen 2021 wilt omgaan. In de jaarrekening 2021 moet u rekening houden met de meest realistische inschatting van de verwachte subsidievaststelling 2021 op basis van de verwachte interne besluitvorming.

2. Overige bevindingen en aandachtspunten

2.4 Three lines of defense

Wij rapporteren via de 3 lines of defense model. Dat wil zeggen dat wij binnen de processen nagaan op welk niveau in de organisatie de interne beheersmaatregelen worden ondervangen. De volgende niveaus worden hierbij onderkend:

- 1e lijn: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- 2e lijn: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waar checks and balances ingericht zijn om fouten te signaleren.
- 3e lijn: in uw verbijzonderde interne controle achteraf.

Indien de beheersmaatregelen in de 1e en/of 2e lijn adequaat zijn ingericht dan is de organisatie optimaal in control en is een voornamelijk systeemgerichte controleaanpak mogelijk. Indien dit niet het geval is kan dit gecompenseerd worden door de gegevensgerichte werkzaamheden van de VIC. In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording dient in ieder geval de 3e lijn (VIC) toereikend te zijn. Onderstaand overzicht geeft zodoende een beeld over de mate van beheersing en controle van uw gemeente.

Nr.	Proces	1e lijn	2e lijn	3e lijn	Opmerking / toelichting
1	Aanbesteden	◆	◆	◆	Wij constateren dat er een adequate 2e en 3e lijnscontrole is ingericht. Een controle in de eerste lijn ontbreekt, maar wij vinden dit in combinatie met een toereikende de 2e en 3e geen significante belemmering in de interne beheersing.
2	Inkopen - prestatielevering	◆	◆	-	Wij constateren dat er, vanwege technische belemmeringen, geen toetsbare afdwingbare functiescheiding is opgenomen bij de controle op prestatieleveringen. Op basis van onze detailcontrole signaleren wij wel dat deze controle uitgevoerd wordt. Een controle vanuit de derde lijn is niet aanwezig.
3	Betalingen	◆	◆	◆	Het is technisch nog niet mogelijk om een afdwingbare controle in de 1e lijn in te brengen. Wij constateren wel dat er een adequate 2e en 3e lijnscontrole is inrichting om het risico op onnauwkeurige betalingen te ondervangen.
4	Sociaal Domein - WMO	◆	◆	◆	Afgelopen jaren is er bewust voor gekozen beperkte interne beheersing in de 1e lijn in te regelen en een uitgebreide 2e lijnscontrole toe te passen. Wij constateren dat deze tweede lijn niet heeft plaatsgevonden (zie ook detailbevindingen). Hierdoor is ook de derde lijn niet uitgevoerd.
5	Sociaal Domein - Jeugd	◆	◆	◆	Afgelopen jaren is er bewust voor gekozen beperkte interne beheersing in de 1e lijn in te regelen en een uitgebreide 2e lijnscontrole toe te passen. Deze tweede lijn controle is voldoende ingericht. Bij Jeugd is besloten dat de 3e lijnscontrole op basis van een reperformance van de 2e lijnscontrole wordt uitgevoerd. Daarnaast periodieke evaluatie van de AO/IB met de proceseigenaar en de IC medewerker/kwaliteitscontroleur
6	Subsidies	◆	◆	◆	Wij constateren dat er bewust gekozen wordt voor een beperkte 1e en 2e lijn en dit ondervangen wordt door een derde lijncontrole. Tijdens de jaarrekeningcontrole blijkt dat een aansluiting tussen een subsidieregister en de jaarrekening ontbreekt.
7	Personeel	◆	◆	◆	
8	Omgevingsvergunningen	◆	◆	◆	Wij constateren dat een toets op de bouwkosten uitgevoerd is in de eerste lijn.
9	Grondverkopen	◆	◆	◆	Er is geen tweede lijn aanwezig. Controle vanuit de derde lijn ondervangt risico's m.b.t. rechtmatigheid voldoende.
10	Bijzondere boekingen (memoriaalboekingen)	◆	◆	◆	Wij constateren dat er een controle plaatsvindt op de memoriaalboekingen die impact hebben op de programmarekening.

Uit bovenstaande beeld komt naar voren dat wij nog niet optimaal op de processen kunnen steunen maar in samenwerking met de VIC grotendeels een gegevensgerichte aanpak hanteren. Wij bespreken uiteraard graag met u de mate van beheersing en uw gewenste ambitieniveau.

Legenda status:

◆ = geen bevindingen met kans op materiële fouten, enkel aanbeveling ter verdere optimalisatie

◆ = één of enkele bevindingen met geringe impact resteren

◆ = meerdere bevindingen en aanbevelingen met mogelijk grote impact

2. Overige bevindingen en aandachtspunten

2.5 Fraudeanalyse

Verantwoordelijkheid College

Frauderisicoanalyse

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het College van Burgemeester en Wethouders. Deze verantwoordelijkheid betreft ook het onderhouden van een zodanige interne beheersing om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder dat deze afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Op basis van onze uitgevoerde interim-controle hebben wij vastgesteld dat er binnen de gemeente aandacht is voor frauderisico's en de preventie daarvan. Wij constateren dat de gemeente diverse stappen gemaakt heeft in het risicomanagement en hier onder andere aandacht besteed is aan de diverse fraude-risico's.

Wij adviseren u om de aandacht voor fraude-risico's periodiek te blijven meenemen in het risicomanagement en de controleplannen. Van de organisatie hebben wij begrepen dat dit fraude-aspect ook meegenomen wordt bij het actualiseren van de procesbeschrijvingen.

Wij constateren dat integriteitssignalen zeer gedegen worden onderzocht en naar de uitkomsten wordt gehandeld.

3. Bevindingen IT-beheersing

3. Bevindingen IT-beheersing

3.1 Algemeen

IT General Controls
Veel handelingen die binnen organisaties plaatsvinden, worden geregistreerd door middel van automatisering. Daarbij zijn diverse interne beheersingsmaatregelen steeds vaker geautomatiseerd in softwarepakketten. Wij onderzoeken daarom de beheersing van uw IT omgeving en rapporteren daarover in deze boardletter.

Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden op d.d. 1 november 2021 hebben wij onze inschatting van de kwaliteit van uw IT systeem en/of applicaties opgenomen. Hierbij hebben wij de volgende onderverdeling gemaakt om de kwaliteit weer te geven:

- Benodigd verbetering op (korte) termijn
- Adviespunt, verdere aanscherping mogelijk
- Op dit moment voldoende

Bij het uitvoeren van onze werkzaamheden hebben wij gekeken naar de algemene onderwerpen rondom de beheersing van uw IT omgeving zoals in de tabel rechts opgenomen. Op de navolgende pagina's zullen wij onze bevindingen rapporteren.

Onderwerp	
Toegangs-beveiliging	Bij het toetsen van 'toegangsbeveiliging' wordt onderzocht of de inrichting van de IT-omgeving de authenticiteit van de gebruiker van een gebruikersaccount borgt. Vervolgens onderzoeken wij de mogelijkheden voor het 'steunen' op autorisaties en de processen rondom het verstrekken, muteren en ontnemen van autorisaties binnen de omgeving. Wanneer de randvoorwaarden hiervoor voldoende aanwezig zijn, kunnen wij in de controle gebruik maken van ingerichte functiescheiding in het systeem. Een adequate inrichting kan preventief risico's voor uw organisaties beperken en tegelijkertijd efficiency voordelen opleveren in de controle.
Wijzigings-beheer	Bij het toetsen van 'wijzigingsbeheer' ofwel change management wordt vastgesteld dat wijzigingen aan de applicatie op gestructureerde en gecontroleerde wijze worden doorgevoerd. Voor uw organisatie heeft wijzigingsbeheer ten doel om te voorkomen dat applicaties zich niet gedragen zoals u verwacht na een wijziging in de software, resulterend in, wellicht niet opgemerkte, (financiële) gevolgen.
Continuïteits-maatregelen en beveiliging	Onder de noemer continuïteit en beveiliging krijgen wij inzicht in uw beheersing van risico's gericht op continuïteit van uw bedrijfsvoering. Hierbij kan discontinuïteit worden veroorzaakt door menselijk of technisch falen, maar ook door interne of externe kwaadwillenden. Voor continuïteit zijn met name het punt in de tijd aan tot waar u gegevens bij discontinuïteit kunt herstellen en de tijd die het kost om tot een normale bedrijfsvoering te komen bij discontinuïteit van belang. Hiernaast schatten wij uw beheersing van cyber risico's in.
Adviespunten zonder directe impact	Het is van ons van belang om inzicht te krijgen in de verantwoordelijkheden die binnen de organisatie zijn ingericht – of met andere organisaties overeen zijn gekomen (uitbesteding) – ten aanzien van de beheersing van de IT omgeving. Hierbij kijken wij naar beleidsstukken ten aanzien van IT strategie, beveiliging en functiescheiding. Ook de interne beheersingsmaatregelen die al dan niet zijn ingericht binnen de IT omgevingen zijn onderdeel van onze scope. Indien maatregelen periodiek worden uitgevoerd kunnen wij hier gebruik van maken in de jaarrekeningcontrole. Deze adviespunten hebben niet een directe impact op onze controlewerkzaamheden, maar zijn wel wenselijk.

3. Bevindingen IT-beheersing

3.2 Toegangsbeveiliging

De conclusies die wij op basis van onze werkzaamheden trekken over de algemene inrichting van IT bij uw organisatie, delen wij op deze pagina met u. Uit de stoplichten valt op te maken in hoeverre wij gebruik kunnen maken van de randvoorwaarden die binnen uw organisatie aanwezig zijn voor de controle.

Authenticatie
Door middel van authenticatie wordt geborgd dat de gebruiker zichzelf kan identificeren binnen een geautomatiseerde omgeving. Kort gezegd: de gebruiker toont aan dat hij/zij inlogt met een eigen persoonsgebonden account en daarmee is wie hij/zij claimt te zijn. Wij scharen onder dit onderwerp met name wachtwoordvereisten en herleidbaarheid van accounts. Generieke accounts zijn dan ook niet wenselijk omdat functiescheiding kan worden doorbroken bij te ruime rechten en zijn mutaties niet te herleiden tot een persoon.

Autorisatie
Op het gebied van autorisatie zijn verschillende vormen van diepgang te definiëren. Wat wij onderzoeken als het gaat om de randvoorwaarden rondom autorisatie, zijn de rechten die de mogelijkheid bieden om autorisatie-structuren te wijzigen en of deze rechten belegd zijn bij functionarissen met een onafhankelijke positie ten opzichte van de jaarrekening. Daarnaast is een effectieve procedure voor het wijzigen van rechten noodzakelijk.

Authenticatie	Autorisatie	Onze bevindingen en impact op de controle
Netwerk		De ingestelde wachtwoordeisen van het netwerk zijn van voldoende niveau, echter zijn meerdere accounts niet verplicht het wachtwoord te wijzigen. De impact hiervan wordt deels beperkt door het gebruik van two-factor authenticatie. De authenticiteit van gebruikers is hiermee geborgd. Wij adviseren om alle persoonsgebonden accounts en generieke accounts het wachtwoord periodiek te laten wijzigen.
		De hoge rechten in de Windows Active Directory zijn beperkt tot onafhankelijke functionarissen. Het aantal accounts met administrator rechten is echter vrij hoog. Hierdoor wordt (wellicht onnodig) een mogelijkheid gecreëerd op onrechtmatige handelingen. Er vindt tevens geen zichtbare controle plaats op de rechten.
Suites		Voor Suites geldt dat de wachtwoordeisen van voldoende niveau zijn. Er is een aantal gebruikers die het wachtwoord niet binnen de 60 dagen hebben gewijzigd. Wij achten het risico van deze accounts laag. Desalniettemin adviseren wij om voor alle gebruikers dezelfde wachtwoordduur aan te houden. We hebben geconstateerd dat er een generiek account is in de applicatie. Wij adviseren om zo min mogelijk gebruik te maken van generieke accounts.
		De hoge rechten in de applicatie zijn beperkt tot onafhankelijke functionarissen. Er wordt geen zichtbare periodieke controle uitgevoerd op gebruikers en gebruikersrechten binnen de applicatie. We hebben vernomen dat er aan een functie-autorisatiematrix gewerkt wordt.
		Wij adviseren u om de rechten opnieuw te beoordelen, functiescheiding in kaart te brengen en een periodieke controle uit te voeren op de inrichting van de rechten binnen de applicatie en dit vast te leggen. Daarnaast adviseren wij om in de procedures omtrent het wijzigen van toegangsrechten de functie-autorisatiematrix in mee te nemen.

3. Bevindingen IT-beheersing

3.2 Toegangsbeveiliging

De conclusies die wij op basis van onze werkzaamheden trekken over de algemene inrichting van IT bij uw organisatie, delen wij op deze pagina met u. Uit de stoplichten valt op te maken in hoeverre wij gebruik kunnen maken van de randvoorwaarden die binnen uw organisatie aanwezig zijn voor de controle.

Authenticatie
Door middel van authenticatie wordt geborgd dat de gebruiker zichzelf kan identificeren binnen een geautomatiseerde omgeving. Kort gezegd: de gebruiker toont aan dat hij/zij inlogt met een eigen persoonsgebonden account en daarmee is wie hij/zij claimt te zijn. Wij scharen onder dit onderwerp met name wachtwoordvereisten en herleidbaarheid van accounts. Generieke accounts zijn dan ook niet wenselijk omdat functiescheiding kan worden doorbroken bij te ruime rechten en zijn mutaties niet te herleiden tot een persoon.

Autorisatie
Op het gebied van autorisatie zijn verschillende vormen van diepgang te definiëren. Wat wij onderzoeken als het gaat om de randvoorwaarden rondom autorisatie, zijn de rechten die de mogelijkheid bieden om autorisatie-structuren te wijzigen en of deze rechten belegd zijn bij functionarissen met een onafhankelijke positie ten opzichte van de jaarrekening. Daarnaast is een effectieve procedure voor het wijzigen van rechten noodzakelijk.

	Authenticatie	Autorisatie	Onze bevindingen en impact op de controle
Decade			De wachtwoord eisen van Decade zijn niet van voldoende niveau, doordat de wachtwoorden niet periodiek gewijzigd kunnen worden. We hebben vastgesteld dat er een aantal generieke accounts aanwezig zijn in de applicatie. Wij adviseren om zo min mogelijk gebruik te maken van generieke accounts. De hoge rechten in de applicatie zijn niet beperkt tot onafhankelijke functionarissen. Er wordt geen zichtbare periodieke controle uitgevoerd op gebruikers en gebruikersrechten binnen de applicatie. We hebben vernomen dat er aan een functie-autorisatiematrix gewerkt wordt. Wij adviseren u om de rechten opnieuw te beoordelen, functiescheiding in kaart te brengen en een periodieke controle uit te voeren op de inrichting van de rechten binnen de applicatie en dit vast te leggen. Daarnaast adviseren wij om in de procedures omtrent het wijzigen van toegangsrechten de functie-autorisatiematrix in mee te nemen. Op dit moment loopt de aanbesteding op de vervanging van Decade, waarbij wij u adviseren deze aandachtspunten in de aanbesteding mee te nemen.

3. Bevindingen IT-beheersing

3.3 Wijzigingsbeheer

Bij het doorvoeren van wijzigingen in software-omgevingen mogelijk ontstaan risico's voor de bedrijfsvoering van uw organisatie. Wij verwachten daarom dat het proces voor wijzigingen een proces doorloopt, waarmee de risico's die gelopen worden, zijn ingeschat, worden geadresseerd en dat hierop maatregelen genomen worden.

Wij hebben in de tabel aangegeven wat wij verwachten per fase en wat wij hebben geconstateerd tijdens onze controle (deels op basis van interview) en of dit overeen komt met de verwachting.

Proces	Onze bevindingen	Impact op de controle
Risico inschatting 	Wij hebben vernomen dat er sinds september 2021 een nieuwe procedure is waarin wijzigingen eerst intern besproken worden en vervolgens afgestemd worden met ICT WBW. Wij adviseren om in deze stap een risico analyse op te stellen waarin de gemeente de risico's identificeert. Hiermee kunnen de risico's voldoende ondervangen worden.	De applicaties hebben nog geen versie update gehad sinds de nieuwe werkwijze. We hebben hierom de releasenotes van de applicaties doorgenomen. Er zijn geen bevindingen die impact hebben op de controle.
Opstellen testplan en aanpak 	Wij hebben begrepen dat een testplan wordt opgesteld vanuit de organisatie. Wij hebben begrepen dat wijzigingen op gestructureerde wijze worden doorgevoerd. De activiteiten zullen in Topdesk vastgelegd worden.	
Testen en documenteren 	Wij hebben begrepen dat er momenteel geen vastlegging wordt gemaakt van de uitgevoerde werkzaamheden. Test werkzaamheden zijn hierdoor niet aantoonbaar. In de nieuwe procedure zal alles in Topdesk vastgelegd gaan worden waardoor de testwerkzaamheden wel aantoonbaar zullen zijn.	
Gebruikers acceptatie 	Wij hebben begrepen dat de eindgebruikers nauwelijks worden betrokken bij het proces voor het doorvoeren van softwarewijzigingen. Wij adviseren om eind gebruikers functionele testen uit te laten voeren en aftekenen indien er geen bijzonderheden zijn. Daarnaast adviseren wij u om ook IT te laten aftekenen voor het doorvoeren van de wijzigingen.	

3. Bevindingen IT-beheersing

3.4 Continuiteïtsmaatregelen en beveiliging

Let op: de onderwerpen volgen uit interviews en hierop zijn door ons over het algemeen geen testwerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de IT-omgeving is ingericht zoals ons voorgesteld is. Dit beperkt de zekerheid die u kunt ontlenen aan de door ons beschreven aandachtspunten.

Continuïteitsmaatregelen

Recovery Point objective (RPO): De RPO is het punt in de tijd tot waar men minimaal de gegevens moet kunnen herstellen. Het is dus de acceptabele hoeveelheid aan dataverlies uitgedrukt in tijd.

Back-ups: Wij hebben vernomen dat meerdere keren per dag back-ups van de IT-omgeving worden gemaakt. Back-ups worden extern opgeslagen. De organisatie heeft hiermee invulling gegeven aan haar recovery point objective.

Recovery Time Objective (RTO): Een RTO is de tijd waarna een proces/middel na een onderbreking moet teruggebracht zijn op een aanvaardbaar niveau, om een onacceptabele impact op de organisatie te vermijden.

Vervolg RTO

Recovery: Jaarlijks vindt een recovery test plaats, dit is vastgelegd in een restore-procedure. Hierdoor beschouwen wij het risico op dataverlies en downtime voor uw IT organisatie als laag.

Uitwijk: Wij hebben vernomen dat er een uitwijkmogelijkheid is ingericht voor de kritieke applicaties. Echter zijn er het afgelopen jaar geen uitwijktesten uitgevoerd. Wij adviseren u periodiek een uitwijktest uit te voeren.

Beveiliging

Beveiliging

De beveiliging van de IT-omgeving delen wij op in verschillende aspecten, welke wij hieronder hebben weergegeven.

Fysieke beveiliging: De serverruimte is voorzien van diverse beveiligingsmaatregelen ten aanzien van temperatuur, klimaat en brandrisico's.

Remote access: Voor het extern inloggen wordt gebruik gemaakt van extra beveiligingsmaatregelen zoals two-factor authenticatie. Hiermee wordt het risico op ongeautoriseerde inlogpogingen gemitigeerd.

Vervolg Beveiliging

Preventie: Een firewall en virusscanner is aanwezig en wordt actief beheerd.

Monitoring: Binnen de gemeente worden vanuit ICT WBW technische kwetsbaarheidsscans uitgevoerd. Dit betreft een basisactiviteit op het gebied van cyber security. Met een dergelijke scan worden potentiële beveiligingsproblemen als gevolg van niet tijdig doorvoeren van patches en updates in uw IT-landschap, en als gevolg van het niet veilig instellen van algemene, generieke beveiligingsparameter geïdentificeerd

3. Bevindingen IT-beheersing

3.5 Adviespunten zonder directe impact

Let op: de onderwerpen volgen uit interviews en hierop zijn door ons over het algemeen geen testwerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de IT-omgeving is ingericht zoals ons voorgesteld is. Dit beperkt de zekerheid die u kunt ontlenen aan de door ons beschreven aandachtspunten.

Beleid en Plannen

Beleid
Binnen uw organisatie is een up-to-date uitgewerkt IT beleidsplan aanwezig, waarin de uitgangspunten voor IT beheer en ontwikkelingen zijn beschreven. Monitoring wordt toegepast op basis van een plan-do-check-act cyclus toe te passen binnen uw organisatie.

Verantwoordelijkheden en regiefunctie
Wij verwachten dat binnen uw organisatie duidelijke afspraken zijn gemaakt ten aanzien van verantwoordelijkheden over uitvoering en strategie op het gebied van IT. We hebben vernomen dat dit het geval is. Uw organisatie maakt gebruik van een externe IT partij, met deze partij is een contract en Service Level Agreement overeen gekomen en hierover wordt periodiek gerapporteerd door de leverancier.

Uitvoering

Beheersing van incidenten
We hebben vernomen dat er sinds een aantal maanden bij de gemeente een service desk is waar incidenten gemeld kunnen worden. Op deze manier worden incidenten geregistreerd.

Uitvoering beheersingsmaatregelen IT
Op verschillende vlakken worden (nog) geen toetsbare beheersingsmaatregelen uitgevoerd binnen uw organisatie. Zo mist er op dit moment:
- Procedure authenticatiebeheer en periodieke controle hierop
- Periodieke controle op actieve gebruikers
- Procedure voor periodieke review van gebruikers en rechten

Deze procedures en daaruit volgende controlemaatregelen zorgen ervoor dat uw organisatie grip houdt op de IT-omgeving en faciliteren dat de randvoorwaarden, die de effectiviteit van ingerichte beheersingsmaatregelen beïnvloeden, van voldoende niveau zijn.

Wij adviseren u om deze procedures in te richten en de periodieke controles uit te voeren, zodat wij daar in de toekomstige controles op kunnen steunen

4. Aandachtspunt raad

Implementatie nieuwe financiële applicatie

De gemeente Bergen op Zoom heeft besloten over te gaan van Decade naar een nieuwe applicatie.

De selectie en aanschaf van een nieuw softwarepakket is een multidisciplinair traject. De gemeente Bergen op Zoom heeft aangegeven dit traject zorgvuldig aan te willen pakken en daarbij goed te willen letten op het beoogde doel van het pakket en de mensen die er mee zullen gaan werken. Dit binnen de kaders van de huidige bedrijfsvoering en een bepaald budget.

Bij de selectie, aanschaf en implementatie van de nieuwe financiële applicatie raden wij u aan om rekening te houden met de aandachtspunten op deze pagina. In het algemeen raden wij u aan om voorafgaand aan de go-live van de nieuwe applicatie de effectiviteit van de IT General Controls, Application Controls en uitgevoerde data conversie te laten toetsen door onze IT-auditors.

IT General Controls

De inrichting van de algemene (beveiligings)instellingen en de beheerprocedures rondom de nieuw in gebruik te nemen applicatie en achterliggende database(s) zijn randvoorwaardelijk voor een betrouwbare gegevensverwerking binnen deze applicatie. In het bijzonder gaat het dan vooral om instellingen op het gebied van wachtwoorden, toekenning van autorisaties en logging en zichtbaar uitgevoerde beheerprocedures op het vlak van gebruikersnamen, wachtwoorden, toegangsrechten (zie bijlage 1) en wijzigingen (zie bijlage 2).

Ten aanzien van deze aandachtsgebieden verwachten wij minimaal het onderstaande:

- Sterke wachtwoorden die minimaal iedere 90 dagen wijzigen;
- Accounts die herleidbaar zijn naar een individu. Eventuele niet-persoonlijke accounts (voor koppelingen en dergelijke) dienen sterk te worden beperkt en voorzien van een verklaring;
- Hoge rechten (Administrator rechten) dienen uitsluitend te worden toegekend aan functionarissen die geen rol hebben in de operationele (financiële processen);
- Rechten binnen de applicatie dienen aantoonbaar op een gestructureerde manier te worden uitgegeven (via autorisatiegroepen) waarbij een autorisatiematrix (SOLL-positie) als uitgangspunt wordt genomen;
- Logging op mutaties in autorisaties en systeemparameters dient beschikbaar te zijn;
- Tenslotte dient u als organisatie inzichtelijk te maken dat u aantoonbaar 'in control' bent ten aanzien van bovenstaande aandachtspunten. Leg keuzes vast en controleer periodiek op de aandachtspunten.

Application controls

De implementatie van een nieuwe financiële applicatie biedt uw organisatie een uitgelezen kans om nieuwe application controls te introduceren die uw bedrijfsvoering verder ondersteunen. Het is belangrijk om inzichtelijk te hebben welke controls dit betreft, en dat deze door u aantoonbaar effectief zijn bevonden in de testfase. Binnen de lagere overheid komen wij in de praktijk de volgende IT controls regelmatig tegen die effectief de bedrijfsvoering qua beheersing ondersteunen:

- Systeemtechnisch afgedwongen 4-ogenprincipe op wijzigingen in de crediteurenstamgegevens en memoriaalboekingen (incl. onderbouwing van de memoriaalboeking);
- Systeemtechnisch afgedwongen 4-ogenprincipe op autorisatie van inkoopfacturen (prijs en prestatie);
- Three-way-match (inkooporder, ontvangsten, inkoopfactuur: matching op prijs en aantal) en systeemtechnisch afgedwongen functiescheiding tussen inkoop, ontvangsten, financiële administratie;
- Mogelijkheid tot vastleggen van de verplichting en de gevolgde aanbestedingsprocedure
- Digitale autorisatie van 'uitval' uit de three-way-match voorzien van een onderbouwing;
- Ten aanzien van transacties en uitgevoerde digitale autorisaties is het belangrijk dat in de applicatie audit trails (loggings) worden bijgehouden waaruit is af te leiden wie, wanneer, welke actie heeft uitgevoerd. In het kader van de jaarrekeningcontrole is het relevant dat dergelijke audit trails in een gestructureerd formaat kunnen worden geëxporteerd en geanalyseerd.

Gegevensconversie nieuwe financiële applicatie

De Gemeente Bergen op Zoom heeft besloten over te gaan van Decade naar een nieuwe financiële applicatie.

Vaak is het zo dat nieuwe bedrijfssoftware de oudere software volledig vervangt. Daarbij wordt dan ook de data volledig overgezet naar het nieuwe systeem. Het is voor de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking en daarmee voor de accountantscontrole van belang dat deze dataconversie juist, tijdig en volledig plaatsvindt.

Bij de implementatie van nieuwe systemen is het van belang dat alle noodzakelijke gegevens juist worden overgezet. In een implementatieproces is dit vaak enkel meetbaar doormiddel van een momentopname. Wij ondersteunen u graag vanuit onze toetsende rol bij de implementatie van een nieuw pakket, zodat u zeker weet dat alle noodzakelijke gegevens juist zijn overgezet en wij bij de jaarrekeningcontrole op effectieve wijze de betrouwbaarheid van de gegevens kunnen toetsen.

Borgen en aantonen betrouwbaar-heid

In het kader van de conversie is het van belang dat de gemeente Bergen op Zoom kan aantonen dat de conversie van data juist, tijdig en volledig is uitgevoerd. Ten aanzien van de dataconversie verwachten wij dat de volgende punten inzichtelijk zijn:

- Projectaanpak ten aanzien van de uitgevoerde conversie;
- Uitgevoerde proefconversies, eventuele bevindingen en opvolging hiervan;
- Finale conversie. Ten aanzien van de finale conversie dient inzichtelijk te zijn dat alle data die geconverteerd worden juist, tijdig en volledig in de nieuwe applicatie terecht zijn gekomen. Dit kan inzichtelijk worden gemaakt door aansluitingen te maken tussen Decade en de nieuwe applicatie. Verder is het van belang dat inzichtelijk is welke handmatige schoning van data eventueel heeft plaatsgevonden.

Afhandeling en impact incidenten

De nazorgfase betreft de fase nadat de conversie is uitgevoerd en uw organisatie de nieuwe applicatie in gebruik heeft genomen. Tijdens conversie en nazorgfase kunnen zich incidenten voordoen die impact hebben op de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking. Derhalve is het belangrijk dat incidenten worden vastgelegd en dat de afhandeling van incidenten inzichtelijk wordt gemaakt, zodat kan worden vastgesteld wat de impact is op de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking en de controle over 2023.

Gewenste informatie ten aanzien van uitgevoerde dataconversie.

In het kader van de jaarrekeningcontrole is het noodzakelijk dat ten aanzien van bijvoorbeeld onderstaande punten (niet limitatief) de juistheid en volledigheid van gemigreerde data kan worden vastgesteld:

- Eindbalans in Decade (op rekeningniveau) is gelijk aan de beginbalans (op rekeningniveau) in de nieuwe applicatie;
- De boekwaarde (en splitsing naar aanschafwaarde en cumulatieve afschrijvingen) van de materiële vaste activa in Decade (op investeringsniveau) dient gelijk te zijn aan de boekwaarde (en splitsing naar aanschafwaarde en cumulatieve afschrijvingen) van de materiële vaste activa in de nieuwe applicatie;
- De afschrijvingstermijn (economische levensduur) in Decade dient gelijk te zijn aan de afschrijvingstermijn in de nieuwe applicatie ;
- De debiteurensubadministratie in Decade is gelijk aan de debiteurensubadministratie in de nieuwe applicatie (incl. factuurdetails zoals factuurdatum en uiterste betaaldatum teneinde afloop van beginsaldi op factuurniveau inzichtelijk te houden);
- De crediteurensubadministratie in Decade is gelijk aan de crediteurensubadministratie in de nieuwe applicatie (incl. factuurdetails zoals factuurdatum en uiterste betaaldatum teneinde afloop van beginsaldi op factuurniveau inzichtelijk te houden);
- Crediteurenstamgegevens (incl. bankrekeningnummers) van de crediteuren in Decade dienen gelijk te zijn aan de crediteurenstamgegevens (incl. bankrekeningnummers) van deze crediteuren in de nieuwe applicatie.
- Daarnaast dient inzichtelijk te worden gemaakt dat op het moment van migreren geen crediteuren (handmatig) zijn opgevoerd.

Bijlage 1: actuele ontwikkelingen ihkv onze natuurlijke adviesfunctie

© Baker Tilly

Overige onderwerpen

Wijzigingen in relevante verslaggevingsvoorschriften

Een goede voorbereiding is het halve werk, en daarom geven we alvast een vooruitblik op de belangrijkste nieuwe bepalingen. Zowel vanuit de wet als het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Notitie Lokale heffingen

Deze notitie (ter vervanging van de Notitie Riolering 2014) geeft een overzicht van alle relevante aspecten van lokale heffingen en bijbehorende voorzieningen en reserves met betrekking tot vraagstukken van begroting en verantwoording voor gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen. In deze notitie zijn de volgende stellige uitspraken opgenomen, welke met ingang van begrotingsjaar 2022, of zoveel eerder als mogelijk, van toepassing zijn:

- De methodiek voor het toerekenen van overhead, zoals opgenomen in het overzicht overhead, aan lokale heffingen en rechten mag niet afwijken van de overige methodieken voor het toerekenen van overhead aan gemeentelijke taakvelden.
- Indien een voorziening onderhoud (artikel 44, lid 1, sub c BBV) onvoldoende is onderbouwd dan komen deze gelden niet in een reserve maar in een voorziening ex. artikel 44, lid 2 BBV. Dit geldt ook voor de baten uit lokale heffingen die aan het einde van het belastingjaar niet zijn besteed omdat begrote investeringen en (onderhouds)werkzaamheden niet zijn uitgevoerd.
- Als een gemeente spaart in het tarief voor toekomstige vervangingsinvesteringen in de voorziening toekomstige vervangingsinvesteringen ex artikel 44, lid 1, sub d BBV, dan mogen deze niet gebruikt worden om boekwaarden van eerdere, bestaande investeringen af te boeken.
- Ook wanneer de jaarlijkse spaarbedragen voor de heffing gelijk zijn aan de jaarlijkse vervangingsinvesteringen (=ideaalcomplex) moeten de 'spaarbedragen' als last worden geboekt en wordt vervolgens de daarmee gevormde voorziening afgeboekt op de geactiveerde vervangingsinvesteringen.
- Het is toegestaan om de bijdragen van derden (baten van de heffing) in te zetten ten behoeve van tariefegalisatie. De middelen worden dan op begrotingsbasis gedoteerd aan een voorziening ex artikel 44, lid 2 BBV. Er moet extracomptabel worden aangetoond dat deze middelen binnen een redelijke termijn ingezet worden ter bestrijding van de lasten waarvoor een heffing is opgelegd.
- Indien baten van lokale heffingen in één jaar geraamd en gerealiseerd worden en de lasten zich over meerdere jaren uitstrekken, is het toegestaan deze te matchen. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van een voorziening ex artikel 44, lid 2 BBV (baat gaat voor de last uit) of de balanspost 'nog te verrekenen bedragen' (last gaat voor de baat uit; dit laatste is enkel toegestaan bij bouwvergunningen).
- Investeringen in riolering in uitbreidingsgebieden kunnen ten laste van de grondexploitatie worden gebracht. De bijdragen die de gemeente via de grondprijs ontvangt, zijn te beschouwen als bijdragen van derden, die de gemeente op grond van artikel 62, lid 2 BBV op de waardering van de investering in mindering brengt.

Overige onderwerpen

Wijzigingen in relevante verslaggevingsvoorschriften

Een goede voorbereiding is het halve werk, en daarom geven we alvast een vooruitblik op de belangrijkste nieuwe bepalingen. Zowel vanuit de wet als het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Notitie Lokale heffingen (vervolg)

Naast de bovenstaande stellige uitspraken heeft de commissie ook een aantal aanbevelingen gedaan:

- De commissie BBV adviseert (documenten die ondersteunend zijn aan) onderhouds- en investeringsplannen die basis zijn voor de berekening van tarieven voor heffingen en rechten uiterlijk eens in de vijf jaar te actualiseren en vast te laten stellen door de raad vanuit hun kaderstellende rol en de rechtmatigheidstoets. De raad kan besluiten deze actualisatie uit te stellen op basis van een raadsbesluit. Binnen deze vijf jaar dienen de onderhouds- en investeringsplannen wel tussentijds te worden bijgesteld als ze niet meer actueel zijn.
- De commissie BBV adviseert dat in het geval dat een gemeente kiest voor tariefegalisatie dit vast te leggen in een raadsbesluit.
- De commissie BBV adviseert om periodiek een analyse uit te voeren op de begrote en gerealiseerde lasten en baten van de lokale heffingen. Het inzichtelijk maken van de opbouw van de voorzieningen ex artikel 44, lid 1, sub c, lid 1, sub d, en lid 2 BBV vormt een expliciet onderdeel van deze analyse.
- De commissie BBV adviseert in geval van heffingen die beogen het gedrag te beïnvloeden de risico's die hiermee samenhangen op te nemen in de paragraaf lokale heffingen.
- De commissie BBV adviseert om in de paragraaf lokale heffingen onder het onderdeel beleid een overzicht op te nemen van de te onderscheiden lokale heffingen, de maatstaf en de doelstelling die wordt beoogd met het opleggen van de heffing.
- De commissie BBV adviseert om in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) eenduidig onderscheid te maken tussen onderhoud en vervangingsinvesteringen.

We adviseren u voor de jaarrekening 2021 kennis te nemen van deze notitie en onder andere na te gaan in hoeverre uw gemeente reeds voldoet aan de stelde uitspraken en de aanbevelingen. Op deze wijze heeft u inzichtelijk of er in 2022 nog herstelacties noodzakelijk zijn. Mocht u nader advies nodig hebben van onze specialisten aarzel dan niet om contact met ons op te nemen.

Overige onderwerpen

Wijzigingen in relevante verslaggevingsvoorschriften

Een goede voorbereiding is het halve werk, en daarom geven we alvast een vooruitblik op de belangrijkste nieuwe bepalingen. Zowel vanuit de wet als het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Rechtmatigheidsmededeling

Inmiddels is duidelijk geworden dat de rechtmatigheidsverantwoording door het college met een jaar is uitgesteld. Op dit moment ligt het wetsvoorstel voor dat vanaf 2022 het college expliciet verantwoording gaat afleggen over de rechtmatigheid. Veel gemeenten zijn in 2020/2021 al met de voorbereidingen begonnen. Een jaar uitstel kan dan ook het beste worden gebruikt om de aanpak om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording verder aan te scherpen.

In de praktijk ervaren wij dat veel gemeenten zich vooral richten op de versterking van de verbijzonderde interne controle. Dat is een prima aanpak die ook goed kan voorzien in de benodigde werkzaamheden om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording. Het instrument is echter ook nadrukkelijk geïntroduceerd om de interne beheersing van de gemeente te versterken. Wij adviseren u dan ook om ook zeker aandacht te besteden aan de interne controlemaatregelen in de primaire processen zelf.

In 2021 hebben wij meerdere gemeenten ondersteund bij de inrichting van de rechtmatigheidscontrole in het kader van deze ontwikkeling. Daarbij zijn ook workshops met raden, colleges en ambtelijke organisatie succesvol gebleken om de eigen ambitie, kaders en aanpak te bepalen. We besteden daarbij expliciet aandacht aan verantwoordelijkheden, waarbij juist ook de andere portefeuillehouders dan de wethouder financiën worden betrokken bij deze ontwikkeling. In onze visie kan de wethouder financiën weliswaar systeemverantwoordelijk zijn, de verantwoordelijkheid voor financieel rechtmatig handelen ligt bij ieder collegelid. Ook is het belangrijk om aandacht te besteden aan de verwachtingen van de raad voor wat betreft communicatie over mogelijke rechtmatigheidsfouten. Daarbij gaat het enerzijds om het vroegtijdig informeren als er om specifieke redenen niet rechtmatig gehandeld kan of gaat worden en anderzijds als de interne controle constateert dat er niet rechtmatig is gehandeld. Wij adviseren daar in het eerste jaar praktische afspraken over te maken. De auditcommissie kan hierbij een prima rol spelen. De rechtmatigheidsverantwoording is onder andere bedoeld om de communicatie tussen college en raad rondom financiële rechtmatigheid te versterken. Ons advies is: benut het moment!

Financieel rechtmatig handelen is een belangrijk streven voor een gemeente. De praktijk is wel eens weerbarstig, soms moet snel gehandeld worden (denk aan inkopen in de tijd van de Corona lockdowns: handhaving, verkeersmaatregelen, noodvoorzieningen). Het open en transparante gesprek tussen raad en college is dan raadzaam.

Een handreiking om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording is toegezegd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, die is echter nog niet beschikbaar.

Overige onderwerpen

Wijzigingen in relevante verslaggevingsvoorschriften

2021

Kadernota rechtmatigheid

De commissie BBV heeft recent een addendum op de Kadernota 2018 uitgebracht. Hierin zijn de volgende stellige uitspraken en aanbevelingen gedaan. We adviseren u hier bij het opstellen van de jaarstukken 2021 rekening mee te houden. We merken daarbij op dat de twee laatste aanbevelingen ook al in de Kadernota 2018 waren opgenomen, maar dat wij constateren dat niet alle gemeenten een duidelijke invulling hebben gegeven aan deze afspraken tussen college en raad.

Stellige uitspraken

- Niet-financiële onrechtmatigheden in verband met het niet naleven van bepalingen in de Wet fido en bijbehorende regelingen moeten in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen en toegelicht.

Aanbevelingen

- De commissie BBV adviseert om geconstateerde fraude door eigen medewerkers toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering.
- De commissie BBV adviseert om afspraken tussen college en raad over verschuivingen van uitgaven tussen jaarschijven in een investeringsbudget vast te leggen in de financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet.
- De commissie BBV adviseert om kaders op te nemen in de financiële verordening, ex artikel 212 Gemeentewet, indien specifieke budgetten bij onder uitputting op jaareinde in bestemmingsreserves worden opgenomen.

2022

Met ingang van het verslagjaar 2022 wordt dan de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders ('college') voor de rechtmatigheid benadrukt doordat het college een verantwoording over rechtmatigheid af moet gaan geven in plaats van de accountant. De Kadernota Rechtmatigheid is vooruitlopend op de wetswijziging geheel herzien, daarbij zijn een groot aantal stellige uitspraken en aanbevelingen herzien ten opzichte van voorgaande uitingen. We adviseren u integraal kennis te nemen van de notitie. Het is daarnaast belangrijk om op korte termijn voorbereidingen te treffen, daarbij zijn onder andere de volgende stappen van belang:

- Stel het normenkader op en werk deze uit door middel van een toetsingskader en een controleplan. Stem dit controleplan, op basis waarvan het college van plan is de rechtmatigheid in de jaarstukken aan te tonen, vooraf met uw accountant af.
- Stem tijdig de kaders tussen college en raad af. Doe dit door niet alleen het normenkader en de verantwoordingsgrens vast te laten stellen, maar ook goede afspraken over de inhoud van de paragraaf bedrijfsvoering te maken. Laat u daarin adviseren door uw accountant.
- Gebruik 2021 als "oefenjaar" om enerzijds de afspraken tussen raad en college op de juiste wijze te krijgen ingericht en anderzijds om uw verbijzonderde interne controle verder te optimaliseren. We adviseren u om dit moment van de invoering van de rechtmatigheidsmededeling te gebruiken om de inrichting van uw administratieve organisatie en interne controle tegen het licht te houden.

Overige onderwerpen

Wijzigingen in relevante verslaggevingsvoorschriften

Notities BBV

Notitie paragraaf bedrijfsvoering

De commissie BBV heeft, mede naar aanleiding van het uitbrengen van de geactualiseerde kadernota rechtmatigheid, recent de notitie Paragraaf Bedrijfsvoering aangepast. Hierin zijn o.a. de volgende stellige uitspraken en aanbevelingen gedaan die ingaan over het boekjaar 2022.

Stellige uitspraken

- In de paragraaf bedrijfsvoering wordt, op basis van de kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de gemeenteraad, aanvullende informatie opgenomen over de individueel geconstateerde afwijkingen uit de rechtmatigheidsverantwoording.
- In de paragraaf bedrijfsvoering beschrijft het college welke actie hij onderneemt om de afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording in de toekomst te voorkomen.
- Niet-financiële onrechtmatigheden in verband met het niet naleven van bepalingen in de wet Fido en bijbehorende Regelingen moeten worden opgenomen en toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Aanbevelingen

- De commissie BBV adviseert kaderstelling op het gebied van bedrijfsvoering niet bij begroting vorm te geven, maar door middel van de (financiële) verordening of nota bedrijfsvoering aan de raad voor te leggen en deze periodiek te herzien.
- De commissie BBV adviseert om afspraken te maken tussen raad en college over de wijze waarop met niet financiële onrechtmatigheden wordt omgegaan. Deze afspraken kunnen onderdeel zijn van de nota bedrijfsvoering of de financiële verordening.

Financiële verordening

Grensbedrag belangrijke verplichtingen

Vanuit de wetgeving is voorgeschreven om belangrijke financiële verplichtingen op te nemen en toe te lichten onder de 'Niet in de balans opgenomen verplichtingen'. Er is echter geen nadere duiding gegeven aan het begrip 'belangrijk' waardoor dit ter interpretatie is door de gemeente zelf. Om te waarborgen dat dit op een consistente wijze en in overeenstemming met de verwachtingen vanuit de raad wordt toegepast adviseren wij u om een grensbedrag op te nemen in de financiële verordening.

Overige onderwerpen

Wijzigingen in relevante verslaggevingsvoorschriften

Een goede voorbereiding is het halve werk, en daarom geven we alvast een vooruitblik op de belangrijkste nieuwe bepalingen. Zowel vanuit de wet als het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Wijziging Schatkistbankieren

In de beleidsdoorlichting schatkistbankieren van juli 2019 is onder meer geconstateerd dat decentrale overheden kampen met administratieve lasten bij schatkistbankieren. Het kabinet heeft in de beleidsdoorlichting het probleem erkend dat met name decentrale overheden die structureel rood staan en slechts incidenteel overtollige middelen hebben met hogere administratieve lasten te maken hebben dan gewenst is. Met een eventuele verhoging dan wel een andere berekening van het drempelbedrag komt het kabinet aan deze bezwaren tegemoet.

Vanaf 1 juli 2021 is voor gemeenten (en provincies, waterschappen en hun gemeenschappelijke regelingen) met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% van het begrotingstotaal (was 0,75%) met een minimum van € 1 miljoen (was € 250.000).

Voor gemeenten met een begrotingstotaal van € 500 miljoen of meer wordt de drempel € 10 miljoen (was € 3,75 miljoen) plus 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.

Overige onderwerpen

Overige aandachtspunten

Auditplicht bij de Wet politiegegevens

Auditplicht bij de Wet politiegegevens

U heeft als gemeente boa's in dienst. Dat betekent dat de Wet politiegegevens (WPG) en Besluit politiegegevens (BPG) voor u van toepassing is.

Voor het uitvoeren van de opsporingstaken van sommige boa's is toegankelijkheid van bevoegde medewerkers tot politiegegevens van belang. Dit betreft zeer gevoelige informatie. Bij specifieke taken op het gebied van opsporing is voor de beveiliging van persoonsgegevens de Wet politiegegevens (WPG) van toepassing en niet de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Boa's combineren vaak opsporingstaken met toezichthoudende taken in hun werkzaamheden. Het verwerken van persoonsgegevens in verband met het uitoefenen van opsporingstaken voor strafbare feiten valt onder de WPG. Het verwerken van persoonsgegevens in verband met het uitoefenen van toezichthoudende taken valt onder de AVG. Dit betekent dat registratie en toezicht vanuit twee perspectieven plaats moeten vinden. De WPG komt in grote lijnen overeen met de AVG. Toch zijn er ook belangrijke verschillen. De WPG is een wet die de rechten en plichten van de politie en de burger regelt voor het verwerken van deze politiegegevens. Verschillen met de AVG zijn onder meer dat er specifieke verwerkingsgrondslagen met eigen voorwaarden en verwerkingstermijnen zijn voor politiegegevens. Daarnaast is de rol van de privacyfunctionaris anders ingericht.

Het meest in het oog springende verschil tussen AVG en WPG is de auditplicht op de gegevensverwerking bij opsporingstaken voor de WPG. Jaarlijks voert u een interne audit uit. Eenmaal in de vier jaar moet u een externe audit laten uitvoeren. Het eerste jaar waarin deze externe audit uitgevoerd dient te worden is 2021 (twee jaar na invoering van deze wet in 2019). Om te kunnen voldoen aan de wettelijke eisen zijn de volgende stappen van belang:

1. Stel een normenkader op voor uw interne beheersing en om de interne en externe audits te kunnen voorbereiden en uitvoeren. Dit normenkader dient tenminste de verplichte elementen in het kader van de privacy audit te bevatten.
2. Verkrijg inzicht in de scope van de audit. Breng daarbij in beeld:
- welke medewerkers en applicaties betrokken zijn;
- welke type boa's worden gebruik;
- welke alle gegevensverwerkingen in het kader van de WPG worden gebruikt;
- of door de door de leverancier al een WPG audit op de applicatie is uitgevoerd;
- welke verantwoordelijkheden er over blijven voor uw organisatie.

3. Voer een nulmeting uit. Hierna weet u waar uw organisatie staat en welke verbeterslagen u nog kunt maken.

4. Laat de interne en/of externe audit uitvoeren c.q. voer de interne en/of externe audit uit.

Wij kunnen u, indien gewenst, op verschillende manieren helpen aan het tijdig voldoen aan uw auditverplichtingen in het kader van de WPG.

Overige onderwerpen

Overige aandachtspunten

Ontwikkelingen op het gebied van gebiedsontwikkeling en vastgoed

Toenemende vraag naar woningen en verduurzaming maatschappelijk vastgoed vraagt extra aandacht van de interne organisatie

"Het woningtekort is opgelopen tot meer dan 300.000 woningen. Als er niet rigoureus wordt ingegrepen wordt het alleen maar erger. De sleutel ligt in meer aanbod, vooral in het middensegment. Om weer naar gezonde regionale woningmarkten te groeien, moet de woningbouwproductie in alle prijssegmenten verhoogd worden." *

Omvang en complexiteit van de woningbouwopgave neemt toe
Gemeentes krijgen door het woningtekort te maken met een sterke kwantitatieve groei van het te realiseren aanbod. De huidige prognoses gaan uit van een woningbouw opgave van 900.000 tot 1,0 miljoen woningen voor 2030, welke zelfs oploopt tot 1,7 miljoen woningen in 2050. Daarbij komt ook een toenemende complexiteit bij het invullen van deze woningbouwopgave, op termijn zijn er geen 'eenvoudige' ontwikkellocaties meer.

Deze groei en complexiteit zal enerzijds leiden tot een capaciteitsvraagstuk (voldoende mensen/ planeconomen) om de opgave aan te kunnen, en anderzijds tot een toenemende behoefte aan efficiëntie en beheersing (organisatorische optimalisatie en risicomanagement).

Verduurzaming van maatschappelijk vastgoed zet door
De verduurzaming van maatschappelijk vastgoed vraagt om een grote financiële impuls, zonder dat daar concrete opbrengsten tegen overstaan. Daarbij komt de verplichting vanuit het Bouwbesluit dat kantoorgebouwen waarbij de gebruiksoppervlakte aan kantoorfuncties 50% of meer beslaat van het totaal én groter is dan 100m^2 in 2023 minimaal moet beschikken over een energielabel C.

Er wordt van (lokale) overheidsinstanties verwacht dat zij een voortrekkersrol in de verduurzaming vervullen. Lokale overheden zijn nu met name gericht op de Regionale Energie Strategieën. Aandacht voor de verduurzaming van de (eigen) maatschappelijke vastgoedportefeuille neemt, mede door de aanscherpende wet- en regelgeving, toe. De vraag is wat dit betekent voor de financiële positie van de gemeente. Waarbij de impact van disrupters als stikstof/ PAS en PFAS nog steeds niet zijn opgelost.

De impact van de verduurzaming(-splicht) leidt tot (1) een toenemende financiële impuls voor extra benodigde investeringen in het vastgoed en (2) impact op het bouwvolume door vertraagde (bouw)aanvragen in relatie tot stikstof/ PAS en PFAS.

Nu tijd om te anticiperen
Tijdig anticiperen op de groeiende vraag en complexiteit van de woningbouw en de verduurzaming van de maatschappelijke vastgoed portefeuille is noodzakelijk om de gevolgen voor de (interne) organisatie te kunnen inschatten en beheersen. Denk daarbij aan capaciteit, sturing en beheersing en procesoptimalisatie. Bij niet tijdig anticiperen neemt de risicoblootstelling toe met mogelijke financiële consequenties tot gevolg. Verandering vraagt tijd. Nu actief inspelen op deze ontwikkelingen stelt u in staat de organisatie bewust te maken van de opgave en maatregelen te treffen om de verandering succesvol en tijdig te laten verlopen.

* Actieagenda Wonen 2021, Opgesteld door 33 organisaties die allemaal dagelijks bezig zijn met wonen, bouwen, zorg en welzijn

bakertilly